КОНТРОЛЬНЫЙ ЭКЗЕМПЛЯР

„СОЮЗ-6“, „СОЮЗ-7“, „СОЮЗ-8“—КОСМОСЕ!

Никъ дика хилба шун, маьрша цӀа доагӀалда, космоса турпалаш!

ШИНАРДИ,
14
ОКТЯБРЬ 1969 шу.
123 (4760).
Мах 2 кеп.

Масса а мехкашкара пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

ТАСС-а ХОАМ

ОРБИТА ТӀАРЧА ЛЕХКАШ ДОЛЧА КЕМАЙ ПРОГРАММАГӀА ДЕШ ДОЛА КЕРДА ӀИЛМА-ТЕХНИЧЕСКИ ТОХКАМАШ

ТАХАН, 11 октябре, московски хенах 14 сахьати 10 минути яьлча Советски Союзера сигаьлхой «Союз-6» яха космически кема тӀехьадала ракета - носитель. 14 сахьати 19 минути яьлча эггара ннйсагӀча тайпара лаьрхӀа хиннача Лаьттан спутника орбита тӀа дахкизад «Союз-6» яха кема.

«Союз-6» космически кема лехкар подполковник Шонин Георгий Степанович ва, кема борт-инженер, технически Ӏилмай кандидат — Кубасов Валерий Николаевич.

Ӏилма - технически тохкамийн экспериментийн шера програм[illegible] ма яхачешье [illegible] дьныше:

— «Союз» яхача ракетно-космически комплекса бортовой системашкйн эргальнахха [illegible] конструкцион болх [illegible] бу [illegible] техни[illegible];

— сигал гӀолла наьнъа [illegible] режимаш [illegible] кема кулгашца лехкаре системаш, цун лостам [illegible] шаьрбар а навигаци автономни средствашца болх [illegible];

— дуккха Ӏилман эзешш лехар а лаьттан тӀарча геолого-географически объектай суртош дехар а, хӀаьта цитта хьанхьачча [illegible] халнье болхама пайда эцаре методика шаьрбар дукъа [illegible] атмосфера тахкар а;

— Лаьттана гонахьарча космически арен физически характеристикаш [illegible] тахкар;

— космически наьнъа фонте-роша сага организмана бу Ӏегтера Ӏемабаш медико-биологически тохкамаш лер.

Наьнъа долча хана «Союз-6» яхача кема тӀа цитта техникаш дергда ший тайпарча технологически аппаратура [illegible] вӀоаргачи вакуумаш [illegible] цачем хьакамна [illegible] [illegible] тайп-тайпарча способаш.

[illegible] радио-телевидениан [illegible] лаьтта[illegible].

Кема командира наьтъеста Шонин Георгий Степановича хоам беъб, экипажа сахьалле дика а ваьнна. Космонавтий кабина [illegible] орбиталь [illegible] бадрамащ хьалаш латтаду, давление, температура, тӀуьнаъ, атмосфера газеш лаьттан лаьттан тӀера бо[illegible].

Хьача наьнъа оттаь программа [illegible] космонав[illegible] таш наькъестий Шонин Кубасов ва.

ТАСС-а ХОАМ

ОРБИТА ТӀА—«СОЮЗ-7» ЦХЬАНА НИКЪ БЕШ ДА КОСМИЧЕСКИ КЕМАШ

Ӏилма - технически тохкамаш доаьш экспериментташ дрен оттаь «Союз» яхача кемай програм[illegible] дӀахо а хьеш, 1969 шера 12 октябре московски хенах 13 сахьати 45 минути яьлча Советски Союзера сигалдахийтад цхьалгӀа космически кема — «Союз-7».

Космически кема экипаж: командир подполковник ФИЛИПЧЕНКО Анатолий Васильевич, борт-инженер ВОЛКОВ Владислав Николаевич, инженер - техникахо подполковник ГОРБАТКО Виктор Васильевич.

Кема командира нов. Филипченкос дьхча докладагӀа, орбите тӀа дахалаца безьа никъ лерттӀа чакхбаьннаб. Берригача космонавтий сахьалле дика я. ТӀерча системаш лерттӀа болх бу.

«Союз-7» яхача космически кема дахкараш да Лаьттана гонахьарча орбита массаэх Ӏилма-технически экспериментъ а тохкам а беш, белгала эьлча:

— орбита тӀа [illegible] ег;

— цхьана дахача «Союз-6», «Союз-7» яхача космически кемаша цхьана навигационни зеенаш дахара кемпленс;

— сигалара седаьнийн Лаьттан горизонте дуъла, [illegible] эта соферда бо тер, маьхо хулийташ йолча сордола гӀунан мостиера, яхьайна Ӏилман эксперименташ алта.

«Союз-6», «Союз-7» яхача кемай экипажашца шеашта никъ маи латтЇерахвара радиобуззам оттабьб.

ТАСС-а ХОАМ

ОРБИТА ТӀА—«СОЮЗ-8» ЦХЬАНА НИКЪ БУ КОСМИЧЕСКИ КХАЬ КЕМА

Тахан, 1969 шера 13 октябре, московски хенах 13 сахьати 29 минути яьлча лехкаш долча кемаша доаьз [illegible] хьахьа программага хьежна Лаьттанна гонахьарча орбита тӀа дахкизад кхоалагӀа советски космически кема «Союз-8».

Космически кема тӀа экипаж а арена ниъье а белаш: укх шера январе бетта сигал дахача «Союз-4», «Союз-5» кемаш тӀа хиннача кема командир, Советски Союза Турпал, СССР летчик-космонавт полковник Шаталов Владимир Александрович, борт-инженер, Советски Союза Турпал, СССР летчик-космонавт, технически Ӏилмай кандидат Елисеев Алексей Станиславович.

Цхьана никъ чеча хӀана когачеца лаьрхӀад массехк леерлӀаме Ӏилма - технически дехкар, цу дьныше:

— Лаьттана гонахьарча космически аре тӀеррача программагӀа комплексни цхьан хана Ӏилман тохкамаш дерга;

— цхьан хана кхаь космически кема цхьана никъ беш чакхаме системаш [illegible];

— пилоташ тӀабача космически системах дола дукха лоаш [illegible] дукъа хелмое орбита тӀа хӀ[illegible] алга.

Летчика - космонавта наькъеста Шаталова яьча доклодагӀа, космонавтий сахьалле тӀехдика я.

Кхаь кема экипажашта ших тешалме радиобуззам оттабаьб.

Лаьттана гонахьарча орбита тӀа эггара хьалха цхьана никъ бу вор[illegible] летчик-космонавт тӀа а долаш долча лехкача кхаь кема.

Ӏилма - технически экспериментий техамий программа чакхьйккхара керда сведенеш дургья лаьтанна гонахьарча космически ареех лаьца, новкъестал дергда космически техника эргаьнахха тоалра а цунах Ӏилман халкъа - белхаьеш гӀуллакхашта пайда эцара а.

Подполковник Георгий Степанович Шонин

Подполковник Георгий Степанович Шонин ваь 1935 шера 3 августе Луганск областерча Ровеньки яхача городе. Бера ха Одесски области Балта яхача городе вьккхай цо. Укхаза корхӀ шера школа яьккхай, Еррирсоюзни Ленински Коммунистически КегирхоӀ Союза членийла вахар.

1950 шера Одесски специальни авиационни школе деша вода Георгий. 1953 шера — Шонин ТӀема-Форда Ленина орден лелавеча авиационни училища курсант. Из толаме йисте а яьккха, 1957 шера денз Краснознаменни Балтийски, хӀаьта цул тӀехьагӀа Къилбаседон флотий авиаце гӀуллакх ду цо.

1957 шера Советски Союза Коммунистически парте мугӀарашта юкъе вода Г. С. Шонин.

Космически кийчон программа толама чакхьяьккхай, космически кемай конструкци тӀехдика Ӏомаьйй Шонин Георге. 1968 шера, белхе тӀа волешехьа а, тӀех дика йистаьяккхай Жуковске цӀерагӀа йола ТӀемо-фегара инженерни академи. 1969 шера январе «Союз-5» яхача кема командира летчика - космонавта Б. В. Волынова дублер хиннав.

Шонин Георге да Степан Васильевич Сийлахьбоккхача Дай-махка ТӀема фронте вийнав. Из хьалхсвалье нанас Софья Владимировнас, специальностагӀа бухгалтера.

Георгий Степановича дезал ба — сесаг Лидия Федоровна, 14 шу дьныча йоӀ Нина, бархӀ шу дьнна воӀ Андрей.

(ТАСС)

Валерий Николаевич Кубасов

Ваь 1935 шера 7 январе Владимирски областерча Вязники яхача городе.

1952 шера юкъера школа йистеьяккхачул тӀехьагӀа Московски авиационни институте деша вахав Валерий. 1958 шера денз институт толаме чакх а ваккхад, конструкторски бюро болх бе воалавлар. Технически Ӏилмай кандидата Ӏилман степень а йоалахаш толаме защита йир цо диссертацена.

1968 шера Советски Союза Коммунистически парте мугӀарашта юкъевавар В. Н. Кубасов.

Космонавтий мугӀаре волаш космически кийчон йиза программа чакхъяьккхай Кубасов Валере. А. С. Елисеева дублер хиннав.

Валерий Николаевича сесаг — Людмила Ивановнас а цитта йистеяьккхай авиационни институт, инженералла болх беш я. КубасовгӀар йиӀига —Катяй кхо шу дьннад.

Космонавта дай нанеи, да Николай Ивановичи нана Татьяна Ивановнаи — пенсионераш ба.

(ТАСС).

Подполковник Анатолий Васильевич Филипченко

Анатолий Васильевич Филипченко 1928 шера 26 феврале ваь Воронежски областа Давыдовка яхача юрта.

1942 шера ворхӀ шера школа йистеьяккхай Анатоле городе Острогожске. 1943 шера заводе белха вахар из, цига Ӏомайир цо токаре специальность, Ленински комсомола членалла вахар.

Авиацена тӀеххуьеш хилара ВВС Воронежски школе воалавир из. 1947 шера аттестат зрелости хье а ийца, Чугуевски ТӀема - авиационни училище деша вахар, хӀаьта из тӀехдика йисте а яьккхар.

1950 шера денз Советски Эскара авиационни довкъашка гӀуллакх дешй зул Анатолий Филипченко.

1952 шера Советски Союза Коммунистически парте мугӀарашта юкъевода А. В. Филипченко, хӀаьта 1964 шера заочно йистеяьккх цо ТӀема-фегара Академи.

Космонавтий мугӀарашка Филипченко Анатоле шоаш ма дерра Ӏомадир «Восток», «Восход», «Союз» яха космически кемаш. Иза кхоачашйир сигал гӀолла никъ барен медико - биологически кийчон программа. Шаталов Владимира дублер а волаш сигалдаха кийчлуш хиннав.

Анатолий Васильевича дезал ба — Елизавета Александровна яхаа сесаги цун шийи: 12 шу дьнна Александри бархӀ шу дьнна Игори. Космонавта да — Василий Николаевич, 1918 шера денз КПСС-ан член ва, Советски Ӏадал базьна кьоаса лоаттабаьб, дуккхача шерашка партийни болх баьб, Сийлахь-боккхача Дай-махка тӀем тӀа декъа лоацаш хиннав. 1955 шера веннав. Нана Акулина Михайловна — пенсионерка.

(ТАСС).

Владислав Николаевич Волков

Владислав Николаевич Волков ваь 1935 шера 23 ноябре городе Москве. Цун бера хенара вераш авиаторий дезала юкъе чакхдаьннад.

1953 шера, юкъера школа йистеьяккхачул тӀехьагӀа, Московски авиационни институте деша вода из. Институт толаме йисте а яьккха, конструкторски бюро инженералла болх бе эттар из.

1965 шера Советски Союза Коммунистически парте мугӀарашта юкъе вахар В. Н. Волков.

Космонавтий отряде космически наькъа ахера кийчо дийл чекхбьякхай, дерриге технически медико - биологически тохкамаш тӀехдика лайнад Волков Владислав.

Владислав Николаевич сагӀ йоалаб ва. Цун сесага Людмила Александровнас институт йистеьяьккхачул тӀехьагӀа инженералла болх бу. ВолковгӀар воӀ Владимир 11 шу дьнна ва. Космонавта да, Николай Григорьевич — авиационни инженер - конструктор. Нанас Ольга Михайловнас а цитта дуккхача шерашка авиационни предприятешка болх баьб.

(ТАСС).

Подполковник Виктор Васильевич Горбатко

Виктор Васильевич Горбатко 1934 шера 3 декабре ваь Краснодарски края Венцы — Заря яхача поселке. Цун бера ха дӀаяхай Кубане, берригӀа дезал баьхача.

Юкъера школа йистеьяккхачул тӀехьагӀа, 1952 шера юкъхьацера дешар кьеча ТӀема авиационни школе деша вахар Виктор, хӀаьта шоллагӀча шера — Батейски ТӀема авиационни училище.

1956 шера, училище йистеьяккхачул тӀехьагӀа цо гӀуллакх дьъа Советски Эскара авиационни довкъашка. 1959 шера дьакъа партийни организаце Советски Союза Коммунистически парте мугӀарашка дӀаечуэц В. В. Горбатко.

Космонавтий отряде дӀаязвича денз космически наькъа вала тӀегӀерта Ӏомалуш кьаьнеча Виктор Васильевич. Е. В. Хрунова дублер волаш чӀоагӀа кийчо вий.

1968 шера В. В. Горбаткос белхо воллашехьа а, йистейоаккх Н. Е. Жуковски цӀерагӀара ТӀема-фегара инженерни Академи.

Космонавта дай массаза ахархой хиннаб. Нана, Матрена Александровна, пенсионерка я, да веннав. Горбатко сесаг, Валентина Павловна — лор. Цар шин йоӀ я — 12 шу дьнна Ирина 9 шу дьнна Марина.

(ТАСС).

Полковник Владимир Александрович Шаталов

Владимир Александрович Шаталова цӀи къахкагӀа денз йоазаш я. Ер шу хьадоладелчача юкъе, 14—17 январе, «Союз-4» яхача космически кемаца орбитальни наькъа ваха хиннав В. А. Шаталов, «Союз-5» яхача экипажаца цхьана орбита тӀа дуьнеи эггара хьалха экспериментальни космически станци яха а еш. Владимир Александровича Советски Союза Турпалан СССР летчика-космонавтан цӀи еллай.

Тахан юха а кема командир ва Владимир Александрович, шоллагӀа космически никъ бу цо.

Шаталов 1927 шера 8 декабре ваь Кьилбаседа - Казахстански областерча городе Петропавловске. Бера хера шераш Ленинграде дӀаделлад цун.

ВВС къаьстта шийи тайпара школа, пилоташта юкъхьацера дешар хьеха школа йисте а яьккха, 1945 шера Качински ТӀема авиационни училище деша вода Владимир. Училище йистеяьккхачул тӀехьагӀа летчик-инструктор волаш болх бу Владимир Александровича, 1953 шера Советски Союза Коммунистически парте мугӀарашта юкъе вода из. Цу шера Краснознаменни ТӀема - фегарча академе дешаш а ваха, 1959 шера из толаме чекхйоаккх цо. Академи йистеяьккхачул тӀехьагӀа Советски Эскара авиационни довкъашка гӀуллакх деш хиннав Шаталов Владимир.

1963 шера вийсае космонавтий отрядаца дӀаязвьа В. А. Шаталов. Эггара хьалха шо наькъа вахала Береговой Георге дублер хиннав.

Владимир Александрович сагӀ йоалаль ва. Цун сесаг Муза Андреевна, юртбоахама Ӏилмай кандидат, СССР юрта боахаме министерстве болх беш я. ВоӀ Игорь Московски авиационни институте деша вагӀа, йоӀ Лена — пхалагӀча классе. Хьалха машиннохъа болхло хиннав Владимира да, ТӀема шерашка 1943 шера Социалистически Къахьегама Турпала цӀи еннера цуна. Космонавта нана Зоя Владимировнаи да Александр Борисовичи дӀана пенсионераш ба.

Алексей Станиславович Елисеев

Алексей Станиславович Елисеева ший хьалхара орбитальни полет йир «Союз-5» яхача космически кемаца волаш 1969 шера 15 январе. Космически полет толаме чакхъяьккхар а «Союз-4», «Союз-5» яха кемаш орбитальни полете долча хана дуьнен тӀа эггара хьалха цхьан кема чура вокх кема чу вола[illegible] а А. С. Елисеевна Советски Союза Турпал яха цӀи елар. Цунна ишта вийр СССР летчик-космонавт яха цӀи а.

ХӀанз юха а Елисеев космосе ва.

Алексей Станиславовича биографи кӀезига хувцаенна. Из ваь 1934 шера 13 июле Калужски областерча Жиздра яхача городе. Бера ха Москвана уллув дьяккхай цо.

1951 шера юкъера школа йисте а яьккха, Алексей деша воде Бауманна цӀерагӀа Московски лакхерча технически училище, из толаме чекх а йоаккх цо. Конструкторски бюро болх а беш, Алексей Станиславовича технически Ӏилмай кандидата Ӏилма степене диссертацена защита ю.

1967 шера А. С. Елисеев Советски Союза Коммунистически парте мугӀарашка вода.

Алексей Станиславович сагӀ йоалаль ва. Цун сесаг Лариса Ивановна инженералла болх беш я. ЕлисеевгӀар йиӀига Ленай ийс шу да. Космонавта нана Валентина Ивановна — химически Ӏилмай кандидат, профессор, болх беш я СССР Ӏилмай Академе физически химе институте.

НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙЧЕН КХАЛНАЬХА СЪЕЗД

Тахан Грозне хьаьлд кхалнаьха V-гӀа республикански съезд. Из болх бе йоладу дозача деношка — В. И. Ленин ваь 100 шу дузача денна сийлена накъьдаха дерриге советски халкъ кийчлучча хана. Съезда делегаташа дувцаргда сийлахь-йоккхача юбилейна накъьболхаш Нохч-ГӀалгӀайчен кхалнаха даьхача гӀоламех, цу лакхье дӀахо де лерхӀарех. Цар ишта белгалдоахаргда кхалнаха юкъера болх республике цӀенхаштта тоабара де дезараш а.

Коммунистическа парте даим йоалкхо ю кхалнаха юкъера болх тоабара. Советска правительства эггара хьалха арадаьккхача декреташта юкъе дар «Нанех бера лорадарах», «МаӀача вахан кхалнахан пхьатарра алайя телдарех» дола декреташ. Советий Ӏаьдало маӀача наха пийсса бокъо еннай кхалсага. «Социалистически переворот юлургьш, — аьннад Владимир Ильича Ленина, — нагахьа санна дуккхача къахьегача кхалнаха цу балхе юкъе хьинаре дакъа па лоацее».

Тамашийна доккхий хувцамаш хиннад Советски Ӏаьдал лаьттача шерашка Нохч-ГӀалгӀайчен кхалнаьха вахаре а. Цхьаькха бокъо йоацаш хиннеа лоаман кхалсаг коммунизма сийрдача новкъа бӀубенна йода. Масане кӀезиг-дукха цифраш йоаласарга вай. Республикан промышленносте хӀанз болх беш 37 эзар сеагӀа кхалсаг я. Юртбоахаме къахьегарех 42 процент кхалнах ба. Нохч-ГӀалгӀайчен школашкарча хьехархоех 69 процент кхалнах ба, хьаьта лоршта юкъе — 83 процент. Республика Ӏилмай учреждениешка болх беш а 400 гаргӀа кхалсаг, хӀаьта царна юкъе 50 Ӏилман кандидат я. Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советехержай хӀанз 64 кхалсаг, хӀаьта моттигерча Советашка — 4 эзар сеагӀа.

Советска Союза орденаши медалаши еннай 772 кхалсага, хӀаьта воккӀенна Социалистически Къахьегама Турпал яха цӀи еннай.

Цу тайпара масалаш кхы а доаладе йиш я. Коммунистическа парте хьалхлеца Ленина васкеташ кхоачашдарах хьадаьнна беркат да из. Республикан промышленносте, юртбоахаме, культуре, халкъа боахама дерригача доакъошка, партийни советски органашка болх беш я тахан лоаман кхалсаг. Вай мехка коммунизм хьальеча турпала къахьегарча сий даьккхад цо. Дуккха ба вай республике гӀоабаьнна кхалнах. Цар цӀерааш гаьнна йоазаш я.

Республика партийни органашца дикка опыт Ӏоаьйй кхалнаха юкъера болх тоабара. Цхьайолча моттигашка дика вӀаштӀехьдаьккхад из гӀуллакх. Хьакъоаьца болх бу кхьайолча кхалнаьха комиссеша, кхалнаьха Советаша. Цхьабакъда, хӀанзарча замано дӀадех кхалнаха юкъера болх кхы а тоабар, вай мехка коммунизм хьальяра декхарашка хьежжа из вӀаштӀехьбаккхар.

Вай вахаре хӀанз а нийсла кхалнаьха бокъонаш тедхаеш йола моттигаш. Къаьстта новкъарле ю дӀаяхача заман кхедасача йӀочача гӀуллакхаша. Ханаа хьалха маьре ухийт меттарий, йиӀигаш дешара хьайоах тӀехьабасача кхьайолча даьша кхалнаьшца, дукха ястий кхувлаш моттигаш нийслу, кхалназах ирдув доаъ ишта кхы а. Уж гӀуллакхаш хьалалоаттаде Ӏерт да лелаберанш, из къаьсте маъойт дукха хо йоацаш Аьлта-Юрта вӀашагӀкхийттача мугӀалаша баьча сопамо.

Цу тайпара хьал вӀалла ла меттаргдац. Партийни, советски, комсомольски органаш декхарийла я тӀехьа дисача гӀуллакхашца гӀагӀерта кьовсам лоаттабе. Кхалнаьха бокъонаш толхаяь цхьаккха моттиг йита йиш яц гӀуча ца йоаккхаш, бекхе барзи бехкетоххаме ца оаш. Кхалнаха юкъера болх тоабара доккха дакхараш хьалхашка латт парте байкомашкарча кхалнаха юкъе болх бечча отделаьта, кхалнаьха комиссешта, советашта.

Керттера теркам тӀабахийта беза производственни общественни вахара юкъе кхалнах чуозара, цар культура лакхъяра. Дика болх бези бола кхалнах уттабе беза тайпарча производственни участкашта кулгалде.

Кхалнаха юкъера болх тоабара дуккха хӀама параргӀаргда культпросветучреждениеша. Мехкарий дуккхаъа юкъепза беза художественни самодеятельноста коллективашта. ВӀашгӀьекха еза тематически сийсенаш, конференцеш.

Шоай бокъонаш лорадра оадагӀбола декхарийна ба кхалнах шоаш а. Цхьайола моттигаш нийсла кхал дезал болга хоашие а шоллагӀа сагӀ тӀайоӀаш. Из кхалсага ший сий доацашта ду гӀуллакх ха. Кхалсаг ишта дувхьаьла еза ирдув дахара а.

Къаьстта терко е еза йиӀигашка дешийтара. Деша а йола хьаь йиӀиг йита йиш яц ца дешийташ.

Кхетамца вӀаштӀехьаккха деза керда обрядаши традицеши вахара юкъехувхьалга.

Тахан болх беш йолча кхалнаьха съезда делегаташа дувцаргда дӀахо болх тоабара проблемиш дешаш. Шеко яц, Нохч-ГӀалгӀайчен кхалнаха шоай низа хьаькала ца яхедеш вай мехка коммунизм хьальеча дӀахо а бӀубенна къахьегархилдарах.

Тахан хьаьсан Республикин кхалнаьхан шолгIа съезд

СИЙЛЕ ХЬОНА, КХАЛСАГ — КЪАХЬЕГАМХО, НАНА!

ДИКА БОЛХЛО, ТЕШАМЕ НОВКЪОСТ

НАГАХЬА санна Алешечкина Валентина Яковлевна дукхагIа сатота малагIча балха а — производственниччоа а общественниччоа — къахьега волча дала хургвоо. Червленски наькъийн эксплуатационни участкан мастера, шин бера нанас. шIагIара гIуллакхаш дукха тIалаттана, цу къоначa кхалсаго дукха ха дIател общественни балха.

ХIьта из тайпа балх цуьн кIелчига ц бац: участка юкхьанцарча партийни организаце секретарь, Червленски юрта Совета депутат, станични кхалнаьха совета председатель.

Елаоина, Iинерза сатъ я Валентина Яковлева. Из массаза а нахаца хуъ, царца къамел де хов цуьна, цудуьхьа станице бача дукха нах ух из болча хьехам эиа, новкъостал деха. ХIьта цуьна хов хIараниега ладугIа, дика хьехам бала, дешаш а гIуллакхаца а новкъостал де.

Червленски станице пекарнин столовин вIаштIехьа ца Iоьле дукха ха яр. Из дош дахьаш тIабьахкар цуьна харжархой. Лакхерча организацешка тIоьле дар бойх тоьбе новкъостал дир Валентина Яковлевнас.

КIезига дешаш къестаме дийзадаш цуьн кхалнаьха совета председатель хилла тарра а. Уккхий кхалнаьхн совета сагIонгахьара вертера уйла тIийохьи верта керза обрядаш юкъейоалара.

...Колхоза комсомольски комитето колхозничка Семенова Валере студентка Дмитриева Наташа йоьллар культура ЦIагIа комсомольски хьисапе деза лахьхIар. Дагабовла Валентина Яковлевна йолча баьхкар. Балха да чакхдаьккхчу тIехьагIа культура ЦIагIа вIашагIкхийтар кхалнаьха советен комсомола комитетен членаш. Доллача хIамин дика уйла яьчу, теркалдаьччул тIехьагIа де лезар чIоагIдир. Саг йоьллар 7-ча ноябре культура ЦIагIа деллер.

Станицерча кхалнаьха группа еш Валентина Яковлевна йолча нерза зьача бевашта, уж деллеш культура ЦIагIа «октябрянаш» елга вIаштIехьаваккхилга дувца, Валентина Яковлевнас чIоагIа раьза хинна хьаллаьцар кхалнаьхо предложени, нул тIехьагIа деза оарпагIьаьхар из кхоачашьа кхалнаьха совета членаш ца ... йайчаса хана ... кхалнах активисткаш. Хьажа ... хетар ... Берий ... ЦIагIа ... тешам ... вуредоаца совгIаташ.

Кхалнаьха совето председателен цуьн хIенийн теркама вIалдалзар станицерча культура ЦIагIа бефашта кинофильмаш ахьуккхилга вIаштIехьдаккхар сайна дола дешаш я. Ахкиш каникулаш йолча девошка станицерча кинотеатра экранашка хьийккар Владимир Ильич Ленина вахарах дола фильмаш.

..Хино хьажа баьхкача ноаной кагий беращ дьахкаш нах а болаш Iабыутро бер чургIоаш станицерча культура ЦIагIа бепашта цIалг къоастаделга вIаштIехьдаккха аьнна предложени а яхьаш вахе Валентина Яковлевна йолча баьхкар станицера кхалнах. Мехкарашкара - комсомолкашкара новкъостал дайхар Алешечкинас. Дуккхача кхалнаханоаноша доккха баркал аьлар Валентина Яковлевнайна цо шайна кьалхашка оттадаь дош кхетадеш теркалдешти чакхдаккхарах. Цуьа кIира хьалхагIа Валентина Яковлевна йолча а ена винсовхозе болх беш йолаш къонача боалоча цунгара хийхар детсаде шин бер дIачухьа новкъостал деха.

— Новкъостал де хьожийта со, — жоп делар Алешечкинас — детсаде а ца цига дуьарга яц. — Шайна цу гIуллакха дакхо новкъостал дараь дег тIара баркал аьлар къинача нанас Валентина Яковлевнайна.

Уж тайпа масалаш дукха доаладе йиш я Алешечкиний общественни вахарера: малара тIехьа ...въеча маьраца къамаь дара сесаго йийха дезал болча чуйола из. Цул тIехьагIа шита моттигIайсьелча, кийч а йай материал дIачулу цо общественни порядок телхаеш с харцахьа лелаш вар боах беш болча коллективе. Цкъа винзаводе, пищекомбинате, «Заготзерно» пункте йоагIа кхалнаьха къахьегамо хьалаш, салоIата мищтад хьажа царца дагалаар духьо.

Дика, пайдана общественни гIуллакхаш дукха карагIдаьвад цу кхалнар... станицера кхалнах «Наьна дог» яхача кинофильмага хьажа цхьане вIяшагIа а кхийтта болхилга дуаш цо царца. Цо яхар массане а цхьатарра къоабалдий хьалхьа... Станицерча ... Червленски станица ... сацийта ... Цо ... кхалдаш. ХIанза а цу ... вIашагIбехкад ... бац. Станицерча кхалнах ... декарда медицински ... бониц доро.

Вай хIара деннарча вахара чIоагIа эшаш волча доккхийча а кагийча а гIуллакхех латт Валентина Яковлевнай общественни болх.

— Камаьрша дог дола саг, — аал цунах станицерча кхалнаха. Цу дешех латт до хьинар цо кходеш беча общественни балха мах.

Хьинаре общественница, дикагIа йода производственница хилларах тарра, республиканска кхалнаьха съезда делегатала хержай Валентина Яковлевна Алешечкина.

Е. ЯКОВЛЕВА.

СУРТА ТIА: В. Я. Алешечкина.

СЪЕЗДА ДЕЛЕГАТАШ

Нохч-ГIалгIай истории, моттех, литературах, экономикан Iилматохкама института йоккхагIа йола Iилмай болхло я Джамбулатова Зина. Дукха шаи хьинари вIаленниа гIалгIай кхалсаго, цу балха. Йуташ бIлхаш да цуь кечатеха вадавнина. Йаха Курага Зинай чIоагIа сий дела хилар хьа хьокх массехк шера вIашта ... Ленински райсовета депутатала харжаро. Боккхача безамца кхоачашду цо къахьегамхой хьоштаги. Из а машар дерабара Нохч-ГIалгIай республиканска комитета бехктоххаме секретарь а машара фонда Совета новкъостала йолча комиссе республикански комитета председатель а.

Шийна тIалехха гIуллакхаш дикка кхоачашдеш хьайоагIа исторически Iилмай кандидат Джамбулатова Курага Зина.

Сурта тIа: З. Джамбулатова.

Шайкова Лариса Михайловна, Грознерча № 34 йолча юкъерча школа кхетама балха завуч йола лукха ха я из. ХIьта а школа коллективе меттел дуккхача балхача наха а сий ду цуо.

Къонача комсомолка болх беш а дешаш чакхьлькхар Нохч-ГIалгIай педагогически институт. Даим дагайоалар цунна ше эггара хьалха дургIоаля урок. Из ди тIакхаьчар. Бокъда хIанз а йицлац Шайкова Ларисайна из хьалхара урок. ХIьта тахан а берашта хьеха классе чуйолаш хьолхарча дийнахь санна тохалу хьехархочун дог.

Хьехархо хилараа совгIа боккха общественни болх бу цо. Школе дикагIйола пропагандисти «Знание» общества юкхьанцарча организаце председатели я Лариса Михайловна.

Сурта тIа: Л. Шайкова.

ТкЪаь пха шу да Туаева Вера Петровна хар йола. Цу шерашка цо лазарех бербабаь нах байцах варгваш. Эзараш баркалаш аьнад цуна из ейзача наха. «Уцахьло поларга» отличник» я коммунистка В. П. Туаева.

1943 шера Дагестански медицински институт йистехьаккхача вена Грозне. Заводской района № 4 йолча больнице къахьегаш я из.

Городской Совете депутатала хержай Вера Петровна. Цох ховрга къахьегамхошта из мел дуккхаьа. Депутат хиларал совгIа КПСС парте райкома член, районни Шеча ЖIарга общества председатела заместитель я из.

Сурта тIа: В. Туаева.

И. ПЛИЕВА сурташ.

СЪЕЗДА ДЕЛЕГАТ

НИКЪ ДИКА ХИЛБА ХЬА, РАДИМХАН

Укх шера районе хиннача кхалнаьха конференце а бийнар уж. ВорхI бер кхоаьа Муталиева Любас — йоахар цига доклад аьча КПСС Наьсарен райкома секретара воал. Тутаева. Ши кIаьнкх цхьа йоIи школе деша дагIа, кхычаре дикагIа деш цар. Эль-алет доалш ба. ВоккхагIа йола воI шофер ва. КхоалагIа йола воI Зурахан района больнице лор-педиатр я, вож — Мила ... пединституте деша ягIа. Радимхан «Электроинструмент» заводе къахьегаш я.

...Студенташ багIача вуантаре се волаш санна хийтаа сона. Радимхан болх беш йолча цу завода корттерча технолога отделе дIачуваьлча. Йоккхий, кIайча кахатарга лекташ хьалхашка а йлаш баIа каги нахи мехкарий. Цхьабараша издув, вокхар уж шоаш мало кхетаргбоаца чертежаш ду, кхалагIбараш уйлаве бахо багIа.

Цу йоккхача заводе болх беча 1000 совгIа наха юкъе хIоранеха загаена творчески уйла. дагарена дика хIама укх чу доагIа. укх чу нагIача 22 инженера кертах чаккхоал. Нагахьа санна из рационализаторски предложени чакхьала йиш йолаш яле укх чу ткъамаш а дехке дIахеца. Бакъда. Радимхана нурамаца лоацаш-м хIама де йиш яц укхаза.

Из экономист я. Нагахьа санна из производствана пайда лургболаш къахьегам аттача боаккхаргболаш, шийга дIейода балха ха лоацъергболаш хуле — никъ ба цунна.

Укх шера хьалхарча цIи квартала 25 рационализаторски предложенеш чакхдьийнай цу йоIа хулгах. Ишта берката хила мегаш я кхоалагIа квартал а.

Дагахьа хов Радимхана шоай творчески къахьегаш мел болча нахьа дIераш. цар гIуллакхаш. Инструментальни цеха начальника Муредов Ахьмеда еннача алхха цхьан предложене 750 сом пайда лу завода укх шера. 220 сома мальха материал кхоь. Заводе хьеш мел йолча изделенета эшаш фиксатор ший тайпара царна бола цхьан станокаш тIа мара хьаьийш яцар. Кхеада уж цьа. Ахьмеда массайолча маркай станокашта тIа уж хьаергболаш йола способ дегаехар.

Дукха бийцар Радимхана уйла ю вах, цар ду пайда. Къайлахьаш экономиста цар гIуллакхаш. ДIадоаийт кхычарга. дIаккхайкалу, опыт дIа-хьа йоарже новкъостал ду.

Ший болх кIоарагIа боаза тIерт Радимхан, Массехказа кхычо городашка квалификаци лакхьяча курсашка хиннай.

Радимхана сий ду заводерча наяв. Хьинаре дакъа лоац цо юкъарча вахаре. Ер диъзагIа шу да из болхлой комитета член йола.

Тахан съезде шоотта дукха йиш йолаш я Наьсарева делегат шийн къонача коллективах, цуьн вахарах, къахьегамах.

М. ЗАНГИЕВ.
Автора сурт.

В. И. Ленин — вайна, кхалнаьха, боарам боаццаш чIоагIа веза саг — вай 100 шу дузача денна сийленца маькъадахара деррачагIа вай советски халкъо, деррачагIа прогрессивни адамаша кийчо еча хана гулаш а кхалнаьха V-гIа республиканска съезд.

Сийлахь-веккхача баьчча юбилейна кийчалуш болча Грозненски района кхалнаха дош деннад пятилетка ханал хьалха — 1970 шера 7 ноябрь хьатIакхачалехьа кхоачашъе; ихе шера планал совгIа паччахьалхенга 20 эзар тонн алат доаха. ... дела дуд 6453 тоннага дIакхоачадае. шура — 32600 тоннага. фуаш — 100 миллионага. Iилманна карагIдаьннараш хьалха даттарий опыти ... производствана юкъехкахьа.

Сийлахь-воккхача Ленина аьхад, «Кхалсаг бокъонца кортамукъа яккхара бокъонца мIачасага наьсса цуь бокъе хилийтара общественни боахам хилийта а цигарча берзатерча къахьегаме цуна дакъа лацийта а дезе. ТIаьхха хургхьа кхалсаг маIа саг волча хьал тIа».

Социализми коммунизми хьалхара практика къахьеган дог тешаденна хьахьеккхал Ильич аьхаааш хутта хоьаш хилар.

Производстве дикъа ... 15 эзар совгIа кхалсаг я тха районе. Кхалнах инициатоаш боаш нагахьа профессе къайлагIарьяа хIинз. «Аххха ...» профессе ... а бетта а гулаш боагIа.

Цхьанкха дакъа лаш кхыметтел тха районе а, къахьегаш вай кхалнах боахаш. МеллагIа дакъа — кхаш лелаш. хьийбаш лелаш. кхынар — дале а, цар лелак хоада техника: комбайна, трактора хьалхашка латт уж. шоферш, хьехахоаш, гIишлошьераш. кино-

ИРАЗАГА БОДА НИКЪ

механикаш, радиотехникаш, сварщикаш ба. и. кх. дI.

Хоза а хеташ беггаллашкха доагIа лоаман кхалнах кхьчо къахьо болча берригача кхалнахаца цхьана гIа боахаш боахаш хилар. производстве хьалха даттаршца. нерза дIадолалеча гIулакха хьалхача юкъге уж хилар. Лоаман кхалнаьха политически общественни сакхетам лакхбеннагIа ховрга тха районера дика масала доалагIа.

Атагински производствени комбинатера хьахьегаш я 40 кхалсаг юкъе ... кхалнаьха коллектив. Из коллектив шийн доазагIа ях: «ХIаралр массьенна тIахьа, массава хIаранена тIехьа». Цо ишта дIадех ерригIа коллективе шийн хIара члена гIуллакхашта хьалхара бехктокхаме хила. хIаранена деша новкъостал дела. Даьххача деннара шера коллективна вIаштIехьдаьлар балха боалха берий ... сайрийнарча школе ... юкъесоза. Масала, юкъьеракие класера хьайолленна массехк шера вIаьста дешаш хьойоагIа Хусенова Тамара, Шамилева Бутуй. 10 классе деша агIа Буранова Зульфия; сайрийнара школе йисте а яьккха. политехнически техникуме деша яхай ВЛКСМ член Лакаева Лейла.

Кердача дешара шера сайрийнарча школе деша багIа кхалнахо механизаторий хьехамаш хиннаб.

Гуш ч коллективе членаш вIашкъ сий деш хилар. вахара хьагнаш эшара кхалнахо новкъостал хе кийча хилар. Цу коллективе болх беш я Хусаинова Тамара. Сийлен Доска тIа хьалтехна цуьн портрет хIанз. Ше хьабенача наькъ тIа дукха халонаш нийсьеннай Тамарена. Уж эшаш новкъостал дир цуьна коллективо, ший подругаша. Массехк шу хьалхагIа ена из дуккхьаша цу коллективе балха. Балхах ца йоалар цуьн, кхьадела толамаш а дер, кхьабакхьа, шIаьхха йоккха сагото тIакхаьчан Тамаре шIенцн — мар вала а венна 4 бераца йиса из. Цигга новкъостала ... коллектив. Цо новкъостал дир цуьна бераш берий беша дIачуцийта. хIьта из ше болх бечача кагирхой сайрийнарча школе деша юкъе ... яр. Из хIанз кхалха даттаршца в. дешарш болхи цхьана тарду цо, бераш кхеду. Коллектива сий дир цуьн юрта Совета депутатала а хержа. Цу коллективе шерра-шера кхоачашду социалистически декхараш. Валови продукции ... хIара бетта 120 процент кхоачашдеш.

Цу тайпара масалаш дукха а доаладе йиш яр районера.

Лоаман кхалнаьха политически кхетам лакхбаларах даьна къача, са дуцпа безам ба лоаман кхалнахах болча механизаторий балхах. Кхычар дIайомае а метаргйолаш комбайни трактори лехкара говзал а Дудуркаева Каметай — «Горячеисточненский» племсовхоза механизатора. 5 бера нана. Нтт шу сагIта ха я комбайнен тракторе чохкахеча механизаторана цуьн ... гулдалагIа болх бу. ПаьцанагIа 150 гектар мара ... чуаца цо езача 267 гектар чу а яIца. 1825 центнер алата дьоал цо. Цуьн тIахьакамагIа деша а бата. хIинз штурвала тIа балхаш дешба Алмиева Асма. Эскиева Яха. Салова Татьяна, Грушевская. кхыбараш.

Дудуркаева Каметана хIана республикан заслуженни механизатор яха сийлен цIи еннай.

Матаева Зинай — Старопромысловски птицесовхоза трактористка балха говзал мелана а хьегарг бола я. Дийнахьара норма 120—130 процент кхоачашйо цо. республика деш совгIаташ тийннад цунна. Республике дикагIа йола хьатта ... хилара ... Комсомолке хиннай из.

Тха района партийни организаце хIана ший болх тIаберзабаь кхалнаха юкъе беча балха политически ... лакхагIа айдара. Ала дешаш ба. дIадо бе бездаш тхона тIалатта болх Iалаьмите дукха хилар. Масса мотте кийчле дола кхалнаьха производственни гIуллакхашта, цар леган йIдарьа эша хьалаш, уж дукхагIа чулуча деза общественни организацей балха.

Сийлаза кхоане — коммунизм шерра хьалха йолаенчача ... цу гIулакхашта кийча юкъе хаха — цхьанкха хила а ...

Кхалсага — къахьегамхочо, кхалсага — нанас. Йизарча бекъонагIа шийда йоагIа моттиг маIача сага улавра хьалана еза халкъа боахама. культура. быта массе дакъе.

С. ШУАИПОВА,
КПСС Грозненски районни кхалнаха юкъе болх беча ...

Грознерча «Художник» фабрика коллективна юкъе чIоагIа сий ду ЙIбрагимова Тамарай Исаева Майй. Говза болх бу къонача производственницаша ноггIараш хьалеча машинашца.

Фабрика общественни вахаре хьинаре дакъа а лоацаш дика къахьегарах бетт-бетта ахчан премеш, совгIаташца белланболх сий дола мехкарий.

Сурта тIа: (аьрдехьара аьттахьа) Т. ЙIбрагимова И. Исаева.

Д. ВАСИЛЬЕВА сурт.

ШОАЙ НИЗАЦА

Кхо шу хьалха Первомайске кхалнаьха Совета председателала се хержача дIаяхача заман тIехьадисача гIулакхашца къовсам лоаттабара кхалнах оарцагIбахарца, царна Советий Iаьдало енна бокъонаш дIайовзийтарца дIаболабир аз сай болх. Юхьанца дукха бIр аз яхар дIаяха цо тугараш а. Сона дика новкъостал дир юрта Совето а школай коллективаша а, колхоза партийни организаце а.

ТIехь-тIехьагIа кхета бьаьар кхалнах мурдаша дувцачох шоашта доалача дулахах а Советий Iаьдала цоашта хьабийнача праверча наькъах в. Кхалнаьха Совет яр керттерча дамгъе цар бIаргаш хьадийллар.

ХIанз тха юртара кхалнах собрание а кино а, общественни болх лелабеча а бIаргаго йиш я. Цхьабакъда хьалха хиннача бесса сакхетам лохе болаш, дика гIуллакхаш лелаедараша аьнар хьагардолаш бац уж. Дукха мехкарий дешаш ба хIанз юкъерча школе. болх беше а сайрийна дешаш, юрта общественни вахаре дакъа лоац. Аз хоза а хеташ йоах тахан Орджоникидзе цIергIа колхоза хьалха даттача доарнай Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета депутата Оздоева Хамсета, Героева Асета. Костоева Хадишата, хьайбаш лелаеча Пугоева Лемкай, ишта дуккхача кхыбарий цIераш.

Тха Совета балха боккха новкъостал ду берий беша заведующе Бекова Любас, хьехархоша Албакова Зинас. библиотекара Татиева Верас, слюдовой цеха болхлоша Бузуртанова Зейнапа, Пугоева Лемкас, ишта дукхача кхыбараша.

Шийга къаьхинна хIама дац из. Дукха йаьхьийгад укх кхьа шера тха юрта 15 дикагIа йола кхалсаг юкъейоача кхалнаьха Совето. Кхалнаьха кхетам лакхбара, уж ираерча новкъе бахара хьехархоша, лораша, хьалха лаьтача производственниците шоаш болча меттигашка беседаш а кхалнахаца, десятидворкашка а ухаш лекцеш еш тайп - тайпарча темех. Цига долча бесса хьахьокх дах лелаберий сибат а цар бIеха гIуллакхаш я.

Из баьхам долаш кIезигьенна дIаяхача заман тIехьадиса гIуллакхаш леладу моттигаш. Хьалха санна дукхьале из еш шийга мел яхар дац кхалсага, тхоца дага а ьале мара. ХIьта а ала йиш яц дIаяхача заман тIехьадисача гIулакхех беррига кхалнах мукъаьаьнааб аьнна. ХIанз а нийслу тха юрта кхалсага бокъонаш Iотта моттигаш.

Укх шера дар из. Югар малаш хоаш оакхарий хьисапа тIакхийтта йоадаь йигар тха юртара зьеадарх Гайтукиева Люба. Цхьабакъда, ишта атта дац хIанз сад ший безам боацачуна мутIахьа е. Любас еннача сигналах оарцагIоаьалар кхалнаьха Совет а милице оргмаш а. Люба хоалагIча йиннахь мукъаьлахар ... хIьта из йига гIайрга бехктоххаме эзар.

Тха кхалнаха йоккха урок я тха хьехар хьа из эшаш дийна гIуллакхаш леладеча гаргарча наьха элиниех маьре ихача мехкараща хинар. Дайтта шу даьна йоI яр Мархиева Лиза. Наьсаре вахача цхьан эIомичача сагата маьре йоаяш. Шу даккхаьар цо марена ихаш. ХIанз йоI я жеро а йоашш йисай из. Ишта кул уйла йоанаш даь хIама.

Тха кхалнаьха Совето денна уйла ю уж санна дола гIуллакхаш юрта вахаре ма нийсдалийтара.

Республика кхалнаьха съезда делегаташка аз хоза а хеташ хоам бу В. И. Ленин вахь 100 шу дизара сийна тIайида социалистически декхараш тха юртарча кхалнаха сийленца кхоачадеш хиларах.

Республика берригача кхалнахага кхайкадал ду оаха дина гIуллакхаша, уж лелалераша доаттабу къовсам чIоагIбе.

К. БЕМБУЛАТОВА,
Сунженски района Первомайскерча кхалнаьха Совета председатель.

БIУБЕННА ГIА БОАХАШ

Массанахьа гуш да хIанз В. И. Ленина сийлен васкеташ кхоачашдеш йоаллача кхалсага хьинар. Сона а кхы йоккхагIа гIоале яц дукха къамаш дахача сай республика юрта боахам дегIабоалабеча дакъа лацарал.

ХIанз барайтталагIа шу да хьайбаш лелаеча фермашка со къахьегаш хьайоагIа. Цунах 12 шу «Ингушский» совхоза № 1 йолча шурий-товарни ферме къахьегаш даькхах.

Дика дагадоагIа сона эггара хьалха сайга леладе хьаденна хинна боахаш. КIезига шура луш дар уж. Цхьабакъда, аз сайна хьалхашка деккар оттадир фуннагIа дал а хьайбаш продуктивность лакхъе. Цу гIулакха дукха хIама эшацар — царна дикагIа гIулакх дар мара.

Ди-буса ца къовсаш шиш бетта къахьайгача хьанена а доазаргдоацаш тоъелан се доахан, хIьта цар луш йола шура шоаза тIеккхийтар. Сога хьежжа доахана дикагIа гIулакх де баьлар кхыбола дояркаш а. Дукха ца яллале совхозе гIетьалсаш хинна тха ферма хьалха яьлар.

Укх шера ийс бетта 2476 килограмм шура аьккхай аз хIара беттача Iаттагара. цуал 1800 килограмм йолаш. Планал совгIа вах эзар килограмм шура еннай духьал се тоулперча доахана. Аз сайна хьалхашка деккар оттадаьд юбилейни шера хIара кхоабача Iаттагара шу чаккхозале кхоэзар килограмм шура яккха аьнна. Сайна из кхоачашдулургда аьна хет соа.

Дика къахьег са новкъосташа а. ХIанзле шера залаш кхоачашьнь баьннай Картоева Диба. Бекбузарова Люба, Тутаева Тамара, ишта кхыбараш. Тха коллектива хIара члена залалоаллар да В. И. Ленина 100 шу дузача денна дика венъазахар.

Са вахаре дукха хиннай дика а во а событеш. Цхьабакъда царех са чIоагIагIа дог гIоззоаккхаш хаI чара яцар — Ленински шоте мугIарашка се дIаяьар. Дил шу дахьназ сай дега юге аз партбилет леладу а коммунист яха ези цIа лакха лелае со гIерта а. Укх массехк шера партийни членала хожа со коммунистаца. хIьта горсовета депутат а я со. Паччахьа замалахь вIалла хила йиш йоана хIама да из. ХIанз массанена цхьана тхоай совхоза, района общественни вахаре дакъа лоац аз. Iалаьмате доккха баркал оаз тха района кхалнаьха поашта йиз, аз бокъонаш еннача Даьлена. Из хозарглар дукха ха йоацаш тха районе чакхьиннача кхалнаьха конференце хиннача. Шоай вахара чIоагIа раьза болаш. хеташ хьа къаьналаш дора кхалнаха. Хала а хеташ дувцар дIаяхача заман тIехьадисача гIулакхаш. хIанз а новкъарле еш хилар. Цар сакхетам лакхбалара, цар деналах, майрача уйлаех ца ... со. ЧIоагIа дегIаенай гIалгIай лоаман кхалсаг. Шоазтьъе уггар шу хьалха хиннача бIадза гара а яц. МаIача наха найсса. чоаагIа хIама лараггадолаш я из.

А. КАРТОЕВА,
МалгIабина района «Ингушский» совхоза доярка. республика V кхалнаьха съезда делегат.

УКРАИНА ФАШИСТЕХ МУКЪАЯЬККХА 25 ШУ ДИЗАРГА

ЦУ ДЕНОЙ СИЙЛЕ ЙОВРГЬЯЦ

Советски Союза маршал Иван ЯКУБОВСКИЙ

Советски Украина йеллу шё еррига а фашистски захватчикех мукъаяьккхина 25 шу дизар 1944 шера октябрь бетта гитлеровцийн бIехалаш цIанкхя а хургйолаш республикин доазонашкара арахьийсар. Цох Iалааьмате йоккха событи хилар украински меттел, Советски мехкана дерригачв нежаршцна доьда халкъашта а.

Москвайа, юхе, Ленинграде, Курски дуге хиннача тIемашка Советски мохк мукъабала болабелар 1943 шера аьхки украински лаьтта а кхаьчар. Курска юххе Советски Эскар хьатIавоагIача моастагIчоа дукъал тIададар Iалааьмате йоккхача фронте — Великин Лукашкара Iаьржача фордага кхаччалца дерригача эскара стратегически наступлена а хиина дIаэттар. Стратегически инициатива юххера а вай эскарга кхьачар, котдалаьлца вайга а йисар. Волга тIарча чIоагIалене гитлеровски эскар дохадаро, Курска рукхе из эшадаро Германи йохайза аргйоачача оттайир.

ЧIоагIа оборона лаца шё яьча расчеташка моастагIчо къастта лоархIам бора Украина бе йоалаяра, цун Донбасса энергетически низана, Никополя марганцана, Криворожьи руьдана, дIадайнар дика хьувкъача районашна, кIьата иштта Iаьржача форда Iалааьмате дикача портацна на бере на ялийтара. Украине Крымк боккха стратегически лоархIам болаш яр. Къулбехьен Польшина Балканашта тIаьвода мотiгаш чIоагIйора пар, Iаьржача форда юкъерчий малхбузерчен доакъошка тIахьожам ловттабалта Iалаш а дора.

Бакъда моастагIчун е стратегически а е оперативана а салаIа йиш хилаьзар. Орловски плацдарим Белгородеи Харьковеи районе немецки эскараш дохадаьчул тIехьагIа Советски Эскаро моастагIа малхбузехьа дIахо лаьхьхира. Пхи фронта — Центральни, Воронежски, Степной, Къулбехьен - Малхбузехьен, Къулбехьен — тIом беш моастагIчоа тIадолхаш пар дохадо дезаш дар къулбехьен оагIорахьара фашистий керттера низаш, мукъаяккха езар Донбасс, Аьтта оагIорахьара Украина, кхьаьца езар Днепра тIара плацдарм, цуца тIехьагIа Аьтта оагIорахьара Украина мукъаяккхара еша тьалаш Iалаш а деш. Вай эскарий керттера низаш хьалха е сенна тIадахийтадар киевски стратегически лоста-м.

Днепр бахьан долаш лаьтта тIом 1943 шера август бетта дена декабрь беттога кхаччалца бIаьхбелар. Масштабий йоккхалгея тIема къилалгеи дилача из вiайн тIом беш латтача эскарашта юкъе этта геттара боккха тIом бар.

Киевски стратегически лостама тIом советски кхаь фронта — Центральни, Воронежски, Степной фронтий Днепра тIа бадача новкъа мукъаяккха езар Аьрда оагIорахьара Украине. Царна дукхьал латтар «Центр» яхача армей группа 2-гIа арми, «Къулбехье» яхача армей группа 4-гIа танковий 8-гIех арми. Днепра дазча из кхоачаме низ бола группировка яр.

Эскараш Днепра дехьадовла доазделар цхьан хана Лоевгара дехэ Запорожьяга кхаччалца йолча моттигерча дукхача участкашка. Воронежски фронта Великн Букрина районе эгтара хьалхарчарна Днепра дехьарча берда тIа кхаьчар инарала П. С. Рыбалка 3-ча гвардейски танкови арме хьалха латта довкъош. Из яр букрински плацдарм кхьо йоалаяра юхь. Цу тIем тIа белгазболаш тIом бир 51-гIча гвардейски танкови бригаде бIухоша я.и Петутова, И. Семенова, В. Сысолятина, В. Иванова. Кхьарел хьалха хин вытта берда тIа кхаьчар уж, йоккха йоаца плацдарм хьа е лаьца, кхьйола подразделенеш Днепрал дехье эгаIалаьдир цар. Вижа а майрача бIухочоа Советски Союза Турпала цIи елар.

Украина столица мукъаяккхаро гаргалар вай бIухоша шовй венар дIаденна, тIема гоазалца, майралца, деналца, кьонакчалца. 2400 совгIа салтечоа — сержанта, эпсара, инарала — вай мехка дукхха халкъий къонгашта — Советски Союза Турпала цIи елар моастагIчо «Малхбоален пал» аьнна цIе тилла хиннача Днепрал дехьабовларах.

Эскарашта доккха новкъостал дир Украина партизанаша, Днепр, Десно, Припять яхача хишта тIехвола 25 переправа хьа а лаьца, дIа ца хецаш лоттайир пар. Оцуч бахьан советски патриоташа цхьана кьлаьче моастагIчунца тIом беш хилар вениачул тIехьагIа Советски Союза Турпала цIи елача капитана Наления Яна чехословацки партизански отряд.

Днепра дехьа даьнначул тIехьагIа вай эскарашта хьалхашка лаьтта эгтара хьалхара боккха тIеме - политически лоархIам бола дехкар дар Украина столица Киев мукъаяккхар. Из дехкар тIадилладар Украина мукъайоаккхаш ший са дIаденнача талант йолча советски полководца инарала Н. Ф. Ватутина командовани ешш хиннача 1-ча Украински фронта эскарашта. Фронта эскараша 1943 шера 12 октябре дешга 23 декабрьга кхаччалца йолча хана эгтара а чоалхаегIа ярех, бакъда, ка йоалаш чакхьаьннарех цхьа операци — Киевски операци йир. Октябрь бетта букрински плацдармагара Киев мукъаякха гIийртачул тIехьагIа цар шоай керттера низ тIабахийтар Киева къилбаселехьарча лютежски плацдарма.

Цу хана аз команда ешш яр 3-ча гвардейски танкови армена юкъейолаш хиннa 91-гIа къастта йола танкови бригада. Тхо лоашача хана, бийсанна е Iуьйрана боах болаш е сарахье бахьаййрзача, кхьйлагIа букрински плацдармера Днепра аьтта оагIорча берда йисте кхача дезаш дар. Фронта дIоаххала 200 километр никъ а бaь, Деснана дехьадовла дезар, юха Днестра тIех а даьнна, лютежски плацдарме кхача дезар. Из геттара хала дехкар дар, бакъда, тхьа из сиIленца кхоачашдир. Эскараш кийчлуш хилар ходалаьзар моастагIчоа, эгтара боккхагIа бойа низ букрински плацдармегахьара хургба аьнна хеташ а вар из. Вай эскараша ка йоалаш йир дIаяхха йола оперативность.

Киев мукъайоаккхаш турпалеи къопахчал долаши тIом барах 65 даькъанен соединенен «Киевски» яха сийлен цIи елар. Киев бахьан бьча тIем тIа советски доакъошца цхьана дакъа лоацаш хилар полковника Свобода Людвика командовани ешш хиннa 1-гIа чехословацки бригада. Цу сий долча бригада 130 совгIа салтечоак эпсарах парам дун командир а волаш, советски правительствени совгIаташ делар.

Киев хьаьккхачул тIехьагIа 1-ча Украински фронта эскараш житомирски лостаме моастагIчоа толамца тIадоладелар. 150 километрага кхаччалца малхбузехьа дIахьалхашка даьлар уж, фронта 500 километр дIоахала йола лоархIаме стратегически плацдарм хье а йир.

Ерригача аьтта оагIорахьа Днепра кIена ца эшшаш уллув бодача машинновкъа улла йоккха узел Фастов яха город бахьан шийи Iо а ухийташ хиина тIом ца бийшача Iелан со. Нахьа рокадни лостаме гитлеровски командоваие йиш хилар фронта дIоаххала резервашта маневрированна е. МоастагIчун коммуникацеш теза езаш яр. Из ла дерхIеш 3-ча гвардейски танковой арме командуюша Фастовна тIалхийтар инарала А. П. Панфилова командовани ешш хинна 6-гIа гвардейски танковой корпуси тха 9-гIа къастта йола танковой бригадеи.

МоастагIчун оагIонгахьара Фастовра тIакхача гIертар фашистски инарала Фон Шелла хоастаеш хинна 25-гIа танковой дивизи. Из йIаькхача хана Iомаль а Франции Норвегеи низ Iоабаь а яр, дикагIа йолча танкашца Iалашъя а яр. Фастове Фон Шелага кхаьчар кхы а «Райх» яха СС дивизе танковой полки резервин батальонаши. Цу тIем тIа фашистски 25-ча танковой дивизе хIама ца эшшаш еррига тIема техника хIалак хилар. Фон Шелла доттагIа, рейхсмерерчех тIема министерстерерчех цуй коллега Гудерьян ший хиеиана тIа дIаяздаьза вайнзар: «Новкъе дале а 25-гIа танковой дивизи дIа-юкъекъе езаш хилара, аьнна.

Цу къизача тIемашта юкъе дакъа лоацаш хиинача бIухой сий долча тIема гIулаккхех душ тенавеш йолча дукххача фактаца. Масала, дукхьал цхьан 91-ча къастгача танковой бригада орденаши медалаши елар 800 сагa. Майрача итт сага эгтара тIех доза совгIат делар Советски Союза Турпала Дошо Седкъа белар. СовгIаташ деннараштa юкъе бир батальоний командираш Х. Г. Мустафоев, капитан П. В. Луста, танковой рота командир воннагIа вола лейтенант А. И. Фофанов, танка командир лейтенант К. В. Заборовский (вешнчух тIехьагIа), кхы дукха бола бIухой — патриоташ. Из декал йола гIулакх дерах бригадана «Фастовски» яха сийлен цIи елар.

Кхохкаленна тIемаш хилар Украина къулбехье а. 1943 шера ноябре — декабре хала, тIаьхха эттача хьалашка Украински 2-ча 3-ча фронтана Днепра аьтта берда йисте гIоала фронта дIоахала 400 километра кIоаргала 100 километра йола Iалааьмате йоккха плацдарм хьийр. Днепра дохалеташка гIоала тIом беш хиннача, 4-ча Украински фронта эскараша Крымера моастагIчун группировка дIахоадайир.

1944 шера еррига советско-германски фронте Советски Эскар наступлени е доладеннадар. Январе — феврале Украине советски эскараша Житомире, Бердичеве, Кировограде, Корсун - Шевченковске, Кривой Роге, Никополе, Ровне, Луцке йохайир моастагIчун йоккхий группировкаш, Днепра гаьнна дIатIехьашка, е эвьккхар моастагIа.

Украине советски эскараша моастагIчоа тIа-тIа чIоагIагIа хIама еттар. Советски эскарий кхы а чIоагIагIа аьта доладелар 1944 шера марте — апрель бетта хьалхарча шин кIирагIа. Полесьегара Iаьржача фордага кхаччалца йолча Iалааьмате йоккхача фронте даржаш тIом бе дIадоладелар советски эскараш никъ бовшеш бIаьсти доа лашачен калача хана, советски эскарий низ бехе а баьнаб, кхы тIом бе моаргдолаш а дац, аьнна моастагIчоа хийттача хана. Къулбехьен Буган Днестран юкъе моастагIчун эскараш вархха дока а лел. Иштта стратегически наступлени йолча хана вахача инарала Н. Ф. Ватутина метта эттача маршала Г. К. Жукова командованеш хиннача 1-ча Украински фронта эскараша чIоагIа а цIаьхха а хIема техар моастагIчоа Каменец Подольске, Черновцашка. 350 километр дIаьсалхашка а дахьна, Карпатий доакашта дIатIаьйттар, 3-ча Украински фронта эскараша цхьана моастагIчун оборона стратегически фронт йохайир.

Малхбузен къулбехьен - малхбузен дIахьалхашка а дулаш, 26 марта 2-ча Украински фронта эскараш Прут яхача хиш СССР паччахьелаьлен Румынеца долча доазон 85 километр кулача участка тIа дахьар. Из да къаьста белгалдевне Сийлахь - боккхача Даьхен тIема летописа юкъедахар. Фашистски Германи масте а йиза а йохаргхьларах бола хоам бар цунах баьр. Дунен халкъашта юкъера лоархIам болаш хилар из хоам. Малхбузен Европера фашистски гирахе йохаьза аргйоашам хилар хайра цунах халкъашта.

Апрель бутт юкъе кхачача хана Аьтта оагIорахьарча Украина доккхагIдола дакъа фашистски бIехалеи мукъадаьккхадар. МоастагIа Днепран Прутан дехьа кхессавар. Фашистски лоалара мукъабаьлахабар миллионаш бола советски наах. Мехкага юхаккхаьйтар, Къулбехьен металлурги Кривоорожьи, Никополь, Керче руда, дIалийнар дика хьувкъе Украина лаьтта, Iаьржача форда тIара геттара дика порташ — Николаеви Одессеи. Я бетта ший са на кхолен тIом бир Севастопола, моастагIчун декхха эскар меттахьа на доалийташ соца а лаь. Май бетта моастагIчох IоцIенйир Севастополь, мукъаьяьнкхи валар Крым.

Цо волIагIчоа тIехьа тохаш меттакьа хIама еттар Советски Эскаро моастагIчоа. 1944 шера июле — августе маршала И. С. Конева командовани ешш хиннача 1-ча Украински фронта эскараша чакхъяьккхар Белоруссе вай йиь фронта Iалааьмате йоккха наступлени йолаьча хана йолаь, Сийлахь - боккхача Даьхен тIема эгтара йоккхагIчарех йола Львовско - Сандомирски оосраци.

Цу цIи хезача операцина дуьзадении са сай да дукхха дагадоагIараш. 3-ча гвардейски танковой корпуса командира заместитель волаш, аз дакъа лаьцар дукхача тIемашта юкъе. ЦIаьхха а тийшар вай командирий полководчески говзал, коммунистий партийни алкени, вай бIухой денал лаккхаларах.

Дагаух цIи яьнна лоттаенна латта «колтовски» коридор танкисташа эскара дишургдоаца сурт, города Золочеве чухьелар, хьалбаседа - малхбузан оагIонгара Львовна тIехдоалаш аь маршмансар, Януя (хIанзара Иван Франко), Яворов, Судовая вишня, Мостиска, Перемышль мукъаяккхар. ДахадоагIа корпуса хьалха латтача отрядаша бечтIема хьалхле малара Сан яхача хиша дехьадоалар вIаштIехьдакхара, танковой доакъош Висла тIа дигара декхар, сийна тIаьтта денош, моастагIчун танковой контратакаш юлаттар...

Львовско - Сандомирски операци ярах советски эскараша доладир «Къилбаседа Украина» яхача эскарий группа низаш, хIама ца ешшаш мукъаяькхар республика малхбузера областеш, Къулбехьен - Малхбоален Польшера гитлеровцаш лолкабир.

Карпаташка тIадоакаш тIом беш, 1944 шера октябрь бетта хьалхарча шин кIиргагIа 4-ча Украински фронта эскараша моастагIчунгара хьаьхар Советски Украина тIехкхьара районаш, УССР еррига территоре тIара лолкабир фашистски ордашаш. Еррига республика мукъаяьлар, цо доаддора сийрда, дIаякха хиндургдоаца ди.

Немецко - фашистски захватчикашца къиза бакча тIем тIа дукхачо хьамех бойча валак латтача Советски Эскаро йортамукъа а ший лоIаме а дакъакар украински халкъ, республике бахачё наха геттара доккха новкъостал а дир. Еррига Украина вёа хиина таттар партизански къовсам. КъайлагIара бола вIаштIехьбаккхача парте моастагIчун тыле вахтар 38 эзар коммунист. Хьаьнар 23 областной, 658 городской районнии подпольни партийни комитет. 4316 юккъаьнцара партийни организаци, эзараш подпольни группаш. Дьаха кортамукъеи ший лоIамеи хилийтар дуккха турпала къовсам лоттабир моастагIчоа ца дьар юкадекха оарцагIаьнна 500 эзар сaг юкъа волча 51 партизански соединене, бIаьш йолча отрядаша, группаша.

Советски хьалкъаш цхьоагIо бола хиларах Украине чехха еррьйир тIемо яь йоккхий чошаш кIора, метала, хлин, машиностроени, чIоагIа дегIаена ейта а кхачия а промышленность, лаьтта леладу боккха социалистически бохам, хьалха латте Iилма, техника культура йола низ бола республика а хиина дIаэттар. Даьлено боагIача тайнара мин бир украински халкъа турпалча гIуллакхий. Украина еррига 25 областна Ленина орден енна. Из доцха совгIат шоаза денна Украински ССР-а. Ший шоаттаьн итт шу дузаш Украинана Октябрьски Революце орден елар. Даьхенна хьалхашка деная дола гIулакхаш карагIдоуларах Киевна, Одессана, Севастопола городийтурпалий цIерш енна.

ХIанз республика къахьегамехьа толамца кхоачашъе КПСС XXIII-ча съезда решенеш, кхача совзаи республика халкъашца цхьана вай мехка кьаьлю коммунизма материально - технически база. Дог гIоздань кийчлу В. И. Ленин вь 100 шу дизарга баха малбоагIара накъабахара. Советски паха тIем тIа чекха котало къахьегама котолонца дIахо ху.

(АПН).

МОЛДАВСКИ ССР. Ер шу деаделча дица пхи миллион изделие арахийцай кьонача предприятие Рыбницкие чухьнахьа дунйалу пиаьта барзкъаш деча фабрики. Уж совзкарчул миллион барзкъе дукхагIа да. Иштта дукха бола бе рыбницки трикотажникий вIаштIехьдаьннад проектни мощностам нарасэзарв чотах. Ер шу чакхдалалехьа кхо а пиа миллион изделие арахеца декхар тIайийцад пар.

СУРТА ТIА: пазата барзкъаш деча дешагIчарех цаI комсомолка Зоя Бессмиева.

Е. Дрейшнера сурт. ТАСС фотохроника.

ЧИМКЕНТСКИ МЕХКДАЬТТА ЧАКХДОАХА ЗАВОД

Казахстане йоккхагIа йола мехкдаьтта чакхдоаха завод хьалъергьа Чимкентера 3 километта гаьна, корда промышленни узел хургйолча моттиге. Цун проект Бакаевски «Гипроазнефть» институто оттадь а СССР мехкдаьтта чакхдоахачен мехкдаьтта химически промышленность Министерства чIогIьаь а я.

ХIара шера заводе чакхдаккха лаьрхIа трубопроводо чу гIоала цига догIаогдела массеи кьилан тонн малхбузенсибаергIен мехкдаьтта.

Предприяте продукци — автомашинашта тIехдика бензин, дизелни доатер, металлургейн электротехнически промышленностен пайда оцаш йола электродин кокс, пыкъаш тIа екха битум.

(ТАСС корр.).

БIУБЕННА ГIА БОАХАШ

1969 ШЕРА РЕСПУБЛИКА ПРОМЫШЛЕННОСТО 9 БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГЕХ БОЛА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР СТАТИСТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНЕ ХОАМ

В. И. Ленин ваь бIаь шу дузача денна сийленца накъабахара юбилейни къахьегама вахта а этта Нохч-ГIалгIайчен промышленносте болхлоша хенал хьалха кхоачашъяй продукцена реализацiй ярах дукхагIйола керттера наделеш арахецарен нйс бетта план.

1969 шера продукцена реализаци яра нйс бетта план еррига республика кьнийцена 101,2 процент кхоачашъяй. Соаха 9 бетта арахийцанул 10 процент дукхагIа продукци арахийцай укх шера цу юкъа.

Промышленносте цхьадолча двакъоша продукци арахецар лакденнад укх тайпара:

мехкдаьтта доаханe промышленносте	— 17 процент
мехкдаьтта чакхдоахаме промышленносте	— 2 процент
газови промышленносте	— 2,3-ззе
электроэнерги йоакала энерги	— 6 процент
машинашьенен металла обработка ечен	— 15 процент
кьунен хьу чакхйоахачен промышленносте	— 6 процент
сйгеча промышленносте	— 15 процент
кхачен промышленносте	— 17 процент

1969 шера 1-ча октябрега кхоачаш планированеи экономически стимулированеи кердача системага хьина бола беш а республикера 108 промышленни предприяти. Вай республика еррига а арахецача промышленни продукцех 86 процент арахец цар. Продукцена реализаци яра план кхоачашъяра, цхьайолча предприятеша арахеца продукци дегIаяхера тамлаши хьакьонг дIахорче даннеша:

	1969 шера 9 бетта план кхоачашъяр %	1969 шера 9 бетта план кхоачашъяра % 1968 шера 9 беттаца нийсйича
«Грознефть» объединене	102	116
«Грознефтехимзаводы» объединене	102	102
Карабулакски газ чакхйоаха завод	102	109
«Красный молот» завод	102	100,1
«Электроприбора» завод	100,9	191
«Пищемаш» завод	102	129
«Электроинструмент» завод	92	111
«Трансмаш» завод	99,0	103
Медико-инструментальни завод	101	118
Грозненска ремонтно-механически завод	101	99,0
Электромеханически завод	98	117
«ГАРО» завод	93	104
«Грозэнерго» районах энергетически управлени	103	106
«Терек» аха мебельно-хьун хIамаш ю фирма	96	109
Ермоловски «ДОК»	93	103
Швейни производственни объединени	100,4	117
Консервни промышленноста трест	87	79
ГIишлош-материалий промышленноста управлени	94	87
Республика кхачен промышленносте министерство	99,5	103
Моттигерча промышленноста министерство	102	123
Доагора промышленноста управлене	123	142

Республика еррига промышленносто продукцена реализаци яра план тIехкхоачашъяь яле а цхьайолча предприятеша бизза пайда ийбаьбац шоай производственни мощностехи резервехи. Газ теккхара, болат, мехкдаьтта аппаратура, цIаноашта тIаехка кирпич, аьшка бетона изделеши конструкцеши, херх кьоаха хьу, ардех, мебаль, швейни изделеш, кондитерски изделеш, консерваш, дукх динихеш, колбасно - ветчинни изделеш, мерза шура яьккхара, дулха даьтта даккхара нйс бетта план кхоачашъяьяц.

Производственни фондех дикагIа пайда ийбарах, керда техника производства юкъейхазьярах, рационализаторскии изобретательскии болх товбарах укх шера нйс бетта къахьегама оасарле 6,5 процент паскъенна сома цу юкъа хиннечул.

1969 шера нйс бетта кооперированни поставкаш яра план укх тайпара кхоачашъяьй: болат поаладара — 112 процент, чен доаладара — 104 процент, бас бола металл поаладара — 100 процент, поковкаш яра — 127 процент, штемповкаш яра — 99 процент.

Iилман тохкама институташа, промышленни предприятеша дукха Iилма тохкама белхаш дир, кийча а еш производстваа юкъе кхьхьаьо дикагIйола технологически процессаш, производства хелача белхашта механизаци автоматизаци яр.

Цхьабоагда Iилма тохкама белхаш чакхдехара, керда техникеи дикагIйола технологии производстване юкъекхакьара паччахьалкхен план цхьайолча предприятеша кхоачашъяьяц.

Нохч-ГIалгIайчен промышленноста болхлоша дерригe шоай низаш оарцагIаьхе кьиг пятилетка дикагIа шера план хенал хьалха кхоачашъяра, В. И. Ленин вь бIаь шу дузача сийленца юбилейна бола боагIача хьисапе накъабахара.

Нохч-ГIалгIай АССР статистически управлени.

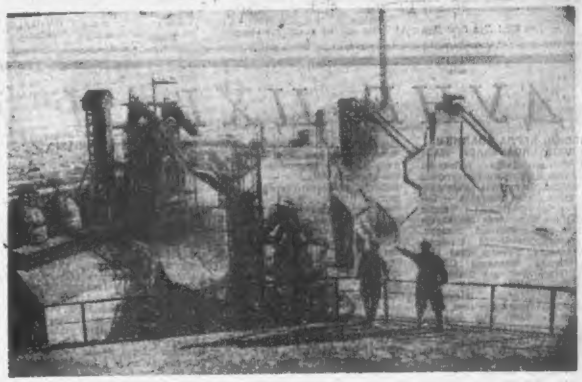

ОРЕНБУРГСКИ ОБЛАСТЬ. Производства эффективность лакъяран резервех баззагIа пайда эцаран тIаберзабь дукха болх бу Орско-Халиловски металлургически комбинате. Пятилетка хьалха цхьан домения цеха проектни низ дикка тIехбергба.

СУРТА ТIА: комбината доменни цех.

И. Кузнецова сурт. ТАСС фотохроника.

КОГА ГIИРС БУ АВТОМАТ

Дукха ха йоацаш а тIехьа къа гIирс беш бола наха багIа транспортера — конвейера лента тIа кога гIирс бу производство. ХIаране массаза а цхьа болх борь. Цхьахолча дакъаe туфлей дикал тийша яр боллой индивидуальни торолехь пар белхаца долча гIуллакхеха, хIаьта иштта цун дикал Iатхьар боллой болха ян чакхдоалаш хIаьдбалар, болх бе безама хилар. Уж дерригаш а дIадоал кога гIирс беча автоматаша. Цар дикагIа хьабу кога гIирс, лакхъа балха оасарле. Советски Союзе хIара шера пар арахец кха бIаь миллион пар кога гIирс.

Иштта йола «АЛ-I», «ПЛК-О» яха шиь ахавтоматически линии дахьай Ленинградски конструкторски бюрос. Уж дукхача дакъе вIаши шоайла тара я. ЦIарi юкъера башхало я царех хьалхарчо вIайкача вулканизаци айра «IоагIIеш хиларней шоллагIчо ка хьачача тIалотадеш хиларней. Цар конструктор а уж дьяр а И. Сергеев ва.

Автоматаш чоалхаме йоацаши тезаме болх беши хилар бальан долаш, диче тIа болх бе кхо сат мара эшац. Къаьача конвейер тIа болх беш сменах пар бIаь тхьо пара мара кийчбецар. Лакхе тIа дао хьабу корхI бIаь пара. Кога гIирса паpага бода мах автоматаша лохбаьб яхк-итт сомага кхоачаш.

Лоалахарча цеха кийчьяча туфлей гIеханальарча тахкьана кIоажув боадда айол хена тIа дуа, йуха хьатIа а яз. Юхе мел ансар ше ду ахавтоматически лине, сага декъа я па доаш. Кердача модернизированни схьма конструктораша линена юкъехийтар затяжной устройство.

Заготовка кIаьда вIаьшка а ozom, оператора новкъостал а доаш машинана кепа тIа йоахи стелька, хьатIесо кIоажош, уж айра тIа дIаоагIду. Цул тIехьагIа вулканизаци ю а кIаьхара оагIув хьамчеа тIалотаю, хьаьбаь байнга кога гIирс дика тIара Iобоахх.

ХIана дукен тIа еррига а йиь мара ца иштта йола лини, уж чергаш а Советски Союзе я. Шиь Ленинграде «Скороход» яхача фабрике оттаьй, воаш шиь — городе Шахты Ростовски областе.

Уж ахавтоматически линеш моделей коллекцена цхьаьи «Обувь-69» яхача Дунен халкъашта юкъерча выставке советски павильоне дIахьокхаш хиннай.

Михаил АРКАДЬЕВ, (АПН).

БУНДЕСВЕРА НОРВЕЖСКИ ДЕШАРХОЙ

СТОКГОЛЬМ. (АПН спец. корр). «Бундесвера информационни школа» олаш йолча лаьрхIача курсашка кхьачай Малхбузен Германе полковника Франка дIайолалча юха тIехьа йолаеина норвежски эпсарий группа. Шпионажен психологически тIемаи специалисташ кийчбера, демонстрацешна къовсам лоттабара лаьрхIа а бундесвера курсаш. Цу школе деша багIараш бундесвера штабисташ ба. Бакъда хIанз, гуш махилара, гитлеровски вермахта гIулакх дIахо хьорайа лаьрхIад НАТО гIоллрча ФРГ союзникий чотах деша багIарий контингент шерье.

Кхетадеш мадий, программа хьалха хиннача тайпара йоаш юсаьга. ФРГ тIема низий кудгалхоша хIанз норвежски эпсараш кийчбу подрывной болх бара, шоай бараш санна.

Цу фактах хоам баьна «Ню дар» яхача шведски газета хетачох, шоай мехка правительства мукъа а бенна норвежски эпсараш Iомалу цига.

А. ДУМОВ. (АПН).

РЕПОРТАЖ ТХО ШОАНА МУТІАХЬА ХУРГДА

Ленина цІерагІара майда екаю фанфаристий сигнало. Цул тІехьагІа хоз «Дув буъ! Дув буъ! Дув буъ!» яха дешаш. Уккхаза вІашагІкхийттача майда хьалгаьккха болча профессионально-технически училища дешархоша къахьегама ветеранашта буа дув ба из. Кхуьш боагІача кагийча нахьех мехкарьйн цІерагІа къамаьл ду пхеламагІча профессионально-технически училищай дешархоша Кочнев Николая, Жиленко Натальяс, Трегласов Александрв. Гаьна хоз микрофонаца чІоагІлеш дола цар къамаьл.

— Сий долча болхлой класса резервашка тхоаш довлаш, оахь, профессионально-технически училищай дешархоша, кхайкараш ду «Зимний» хьаккхарашка, рейхстага тІа Советски байрах урагІъяхийтарашка, вай цехиня карзерзавьрашка, адамлоша кхычи планеташка нийсь бихарашка, тахан вай Даьхе моастагІчох фийла лбрасрашка тхоай хьаьрча барашка, тхоаш нийсача ноакъа доалача боккхагІа барашка, дашкха-коашкха. ХІаьта тхоай дегашка тхоай дай гІулаккашта мутІахье хила дув буъ.

Оаха дув буъ, турпала болхлой класса сийлахьа никъ сий доа па деш лІахо бахьа, цуи сий доля революцианни, тІема, къахьегама традицеш кхы а алсамъяха.

Оаха бергГа тхоай ша, тхоай къоачча дегай ІІовхал сийлахьаоккхача Ленина гІулакха дІалургда.

— Дув буъ! Дув буъ! Дув буъ!

Уж дешаш, хушкера сиша нердадоах гІайбенача училищай дешархоша.

ХІанз а болхлой хинна баьиибаш цІей дезаа вІашагІкхийттараш, баьхда шоаш лаьна никъ пар чаккхбаккха дукха ха йисаяц. Даймехка промышленность, юота боахам дегІабоалабара эшача говзалаш кардерзаарца лаьхху цар кхетам а. Царна хІанзалехьа хов къахьегам адамлех призвании хургхилер, хов царна дукха ха ялалехьа шоаш болх бергболча къахьегама наькъо Даькеи сибет мел ворагдоамашкаргІа. Цулуэа бу цуи мах.

Профессионально-технически училищай дешархой цІерагІа къамаьлаш даьнначул тІехьагІа юш фанфарай оаз. Училищай эттара къовагІа болча, дукха ха йоацаш деша баьхкача кагирхоша хьалйизача майда тІа, Ленина памятника юкке латт импровизированни трибуна, цунна дихьен сиха нийсача мутІаох латт байракхаш бе йоакхеш, дешархой колоннеш сийлахьа дегабъа вергвоалаш дукхачо байракхий сердалоо. ХІаьта Ленина памятника сийлеи ха оттадаьд. Из сийлола лекхво кхоачашду хІара итт минут массеза йовл хувиалуш пхелагІчеи шийттаІагІчеи училищай дакагІа болча дешархоша.

Профессионально-технически училищай дешархой даьхал букаш къамаьле ду «Красный молот» завода кузнечни цеха начальник волаш 34 шера болх бахча Н. Ф. Вайшнике, ВЛКСМ Нохч-ГІалгІай обкома хьалхарча секретера илл. Громова, профессионально-технически дешархой республикански управлене начальника В. Л. Новиковас.

Къамаьл ду Грозненски машдаьтта чакхдоахача завода оператора Социалистически Къахьегама Турпала Ведерников Николай Ивановича. Цо аьлар:

«Деза кагирхой, сона боккъо я сай къахьегама новкъостий цІерагІа шуга лІайна моаршал дала. Тхо тешаш да вай мехка сийлахьча къахьегама классо беьчча турпала наькъе мутІахьа а доаш шо чакхдоаргхилларах.

Цул тІехьагІа, Нохч-ГІалгІай АССР парте областной комитета, Лакхехьарча Совета Президиума, Министрий Совета, горкомга, горисполкомга цІерагІа къамаьл ду КПСС областной Комитета промышленно-транспортни отдела заведующе Н. Я. Правенье.

— Дикача наькъа тІа хиада шо, деза новкъостий. Даьхьал хІана, болхлой класса резерваш ха летадача шох хІаравар. ХІаране аьттув бахьа шур оашош езаш керайнча професси Іомае.

Цул тІехьагІа Ленина памятника тІа дийна зиаш а декха «Динамо» стадионагаьла йоаллу колонна.

Уккхазе стадиона чу дІачувоалача оттаьча выставка, чакхйоахача спортивни яьаша, оттадаьча художественни самодеятельноста концерта маларра хьаьлоха къахьегаро, спорт леларо, салаІара мел докхай хьалаш вІаштІехьдьахаь, профессионально-технически училищай дешархочть.

Стадионе дІачувоалача оттаьча выставкерча экспонатех эггара хьалха бІарг кхет атмосферно-вакуумни трубчатка маккетах. Дукха ха ялале уж промышленни сооруженеш шоаш хьаергьа дешархоша, Цецвоакх дукха ха йоацаш деша баьхкача кхуешбоагІарий дасчах тІехдика издели хьес, кулинарашта чаме кондитерски изделеш мийтье, тІадукха биевзьаш тега кокарІахалаpo.

Сихха хувалу стадиона сибат дешархой колонна цу тІа ьвлча. Къона фигурастнаш дІаьтта балча цар мугІарех хуа «Сийле хийла къахьегача», яха дешаш. Из дийна йоазув хьал а ламие, «Сийле! Сийле! Сийле!» яхача дошаш екаю стадион. Цул тІехьагІа йоалу тайп-тайпара спортивни яхьаш.

...Уж ерригга мероприятеш чакхйоахача юкъа баьъергІа. Цхьабакъда, Револцие цІерагІча проспекта тІа дийнахь сатна сийрдайоал. Из символически сердал йоагІа Ленина майда тІа дьыкача дешархой колонна йоакъашхочта бе йоалача факелех. Сигала мерра бІаргагу Ленина сурти шифарра 100-й гІайоза вымпелаш. Из хар профессионально-технически училищай дешархоша Ленина гІулакха шоаш мутІахьа хилар хьахьокхар.

М.-Р. ПЛИЕВ.

СУРТА ТІА: 11-ча октябре Ленина цІерагІча майда тІа.

М. Шаипа сурт.

ЛерттІа чакхдаха кхашкара гуйран балхаш

СИХАГІА ЧУЭЦА СВЕКЛА

Шаьла района бахамашка дІайийна шекара свекла 3108 гектар я. Укх шера ха йо хина йоллашехь дика хьалкхеный из. Хьалхара чуэцача гектарех хІараче тІара юкъера лахьхІача 213 центнер йоал. Къаьстта дика хинай свекла «Джалка» яхача совхозе — гектара тІара 300 центнер, хІаьта Социалистически Къахьегама Турпала Мусаиева Тамарий яр сиина йолча звеноша гектара тІара 500 центнер а йоаккх. Цу совхоза 2-ча отделене механизаторий Агатиса Саламу звеное 400 центнер, Юнусов Сайд-Ахьмада 350 центнер свеклаш йоах гектара тІара. ХХ партсъезда цІерагІча колхозерча Орцуева Бавате 300 центнер, кхыча звеноша 300 а кхы дукхагІа а центнераш свеклаш йоах гектара тІара.

Иштта дика шекара свекла хьуьйкьйтара дукха къахьега дийзар болхлой. Керттерча дакъа свеклаш хьалкхехьраш кхалнат бар. Сатоссаш кхай тІара болх дІабоалабича боад къоалабалладча къахьегир цар. Бакъда хьийта къа довзар — дика хьайкъар шекара свекла.

Цхьабакъда свекла хьалкхеяр — из ах гІулакх мара дац. Цул хаьжагІа да из чуэцеи шекар доакхача заводе дІачуллен. Тха моттигашка болх булургбац комбайнашка, пудулха кулгаша чуэца езаш я свеклаш. Бакъда керттерча дакъе свеклаш хоаршаю нохарашка. ТІаьхха кулгаша хьалоьха а еш, гуваш а деш, хьаьттен свекла йоархІашк тІа а техий, кхай тІа дІаоттаю уж. Цигара шекара заводе дІакхухь.

Соаша а саина, хала эттад ер шу Шаьла района бохамашкара свекла чуэцарех из дІаяхьарен хьакъехьа. хІана ьвлча пулпа цхьана кхаьча дІаэттай хьажкІаш а. Уж а еза тІехьа па тетташ чуэца а пачхахьалкхенна дІаяла а. Шаккхе а культура ихьан хана чуэца кхе деза.

5 октябрь тІакхоачаш Шаьла районо дІайийхьа свеклаш ерригаш а 18262 тонн мара яц, е ерригача планах 30 процент. Графиках дІайкхьа хила езар 20800 тонн яр, хІаьта цунах дІа па хьош йисар 2500 тонн я.

ДІа па хьош кхашка эттара дукхагІа свекла Іайнай «Джалка» совхоза кхашка — 1000 тонн совгІа, «Автуринский» совхозе а, къаьстта цун 5-ча отделене — 500 тонн. Из гІулакх чІоагІа ноакъа да свекла кхехьрашта. Свекла дІа па хьош кхай тІа Іовш хилара бакхьан да транспорт па тоъаш хилар.

«Джалка» совхоза гІулакх деш я Шалинские АТХ, хІаьта планах йоагІачарех арайоалаш 30 процент машенаш мара яц, йоаш ремонте латт. Цудухьа автотранспорта боахама декхар да ремонт сча шоай шоферашта новкъостал дар, машенай водителаш кхычахьа ухаргбоацаш гІулакх дар.

Транспорт па тоа тарлургда, хьайоаххашехь свеклаш дІаяхьара хІаьта а. ТІаккха фу де деза? Дукхача шерашка Іайнача опытах гучадаьннад 1-ча октябре чуэца йолаеь свекла мажогта чекха чуэца езаш хилар, хІана аьлча кху тІехьа теттача шелал хила а свекла йохьае а тарлургда. Йохьаяь свекла чекха талх. Цу деррига гІеша а йоах октябрь бутт свекла чуэцара эггара чІоагІагІа болх бе беза ха я.

Шаьла районе хІаяз укх саьата тьаьха свеклаш 1171 гектар я, е ерригех 38 процент. Из болх баьб 35 дийнахь. Свекла лерттІа чуэцаш хилча октябрь бетта чакхбаькха беза из болх, хІаьта чуэна йисараш 62 процент свеклаш мадий. Цудухьа свекла чуэцара темпаш лакхье еза. Ноябрь бетта шийлагІа а дьтта тІаьдагІа а хургда.

Автобоахамий кулгалхошкара хьалеха деза цу машенаша беча балхага цІенхаштта хьожилгел ремонте латта машенаш чехкагІа тоаь яргІолаш новкъостал делгел. Шерра кхетама болх бе беза шоферашта юкъе цар бийсанна а болх бергболаш, хІана, аьлча аз па дойя доккха зе хила тарлургда. ХІаьта свеклаш чуэцаш бола болхлой — йкалнах кийча ба дийнахь а бус а — хьаштдолча хана свеклаш машенаш тІа йотта — дерригга аш свеклаш дІаяхьа транспорт мара яц. Цо йиш хулийтаргьа транспортах бизза пайда эца а боаржмах шекара завода пункт хьалйиза а. ХІанз свеклопункто хІара дений дІаэц 950 машена свекла. Свекла хийца дІаэц а эп укхаза. ГІуйрйна 9 сахьт даьлча деза бийсанна 12 сахьат даллалца.

Бакъда транспортах лерттІа а беза а пайда эцаш сеина колхозийн совхозийн кулгалхоша дика вІаштІехьбаккха беза свеклаш чуэцарех пхарх гувнаш дарен болх. ХІанз чуэца свеклаш, гуваш дахь лерттІа дІаоттайча дукха ухкарга па таахаш. Кердача инструкцех свеклах гувнаш де мегаргда 4—3 тоннаш кІезигагІа свеклаш хургІоацаш. Бакъда иштта дІаоттаеш йола свеклаш цу сахьата лаьтта тІатеха дІакъоаьла еза. Дукха йоацаш лаьтта тІатеха иштта дІаоттаеь свеклаш йоккха йоанача шелалах лораe йиш хургья. Свеклаш чуийца ьвлачул тІехьагІа, ноябрь бетта кхай тІара дІаяхьа мегаргья иштта дІаоттаеь свеклаш. Иштта свекла лорайрах заводо хІара центнерах 6 кепиг ду.

Бакъда хІанз хьаьхкха кхаша латта свекла талхара кхерам болаш я, хІана аьлча элаш 2—3 центнер мара яр хулаш кегий в я, лаьтта тІатеха дІакъайла а яц. Цудухьа, шелал оаше, уж йохьаергья. ХІаьта йохьаь свеклаш наьха лохеьха дІаэц заводо, цунах зе хул свекла кхехьарашта.

Цу деррагенеша йоах, боахамий кулгалхойи специалисташ оаргагІовла беза ханнахьа а йоа ца ер а свеклаш чуийца яхяра, болх планах байта беза, ха деза хІанз мел свеклаш дІайохьалургья, мел свеклаш тІехьагІа дІатьоргІолаш дІаоттае еза. ЦІенхаштта оттаьча планах де деза деррига балхаш, ханнІхьа свеклаш чуийца ергІолош. Из па дой хьийга къа довр кхерам ба.

Дика хьалкхеяь свеклаш ханна хьа, йоа па еш, па талхийташ, пачхахьалкхенна дІа а ена, бизза мах хьаьцар из да бІарччача шера къахьегаш свеклаш кхехьарашта дола совгІаташ а дега гІоа а. Цукх хургда В. И. Ленин вена 100 шу дизара сийна тІайна дехкараш кхоачашдара юкъе свеклаш кхерашн лоаца дика дакъа. Шеко яц, Шаьла района свеклаш кхерашка шоай социалистически декхараш сийлеица кхоачашдергхилара.

И. ПУГАЧЕВ,
Шаьла района парте боахама производственни управлене агроном.

ЯЛАТ ДІАДИЙНАД

Юбилейни шера чуэцаргдолча ялата дика лаца едал Шаьла района ХХ партсъезда цІерагІча колхоза механизаторашка. Планах 805 гектара тІа да леIача кІензилехьа эзар гектара тІа гуроаь дув ялат дІадийна бахиоб уккхаза.

Кхашкара балхаш тІехьадалархи боарамал дукхагІа тессар дика фу хІара гектара тІа. Из болх лерттІа чакхбаьккхар трактористаша Мусаев Юсопа, Агуев Идриса, сеялкашкара Кориев Лечас, Болтаев Сайт-Хасана.

П. ПОПОВ.

ХАОТТАМ

Тахан республике гІолла Грознее кхувалуш моргаш а йола, йоачаш а йоацаш, малхбоалехьара гІеьльача бовраме мух а хьехкаш ха хила а фегара температура республико гІолла 14—19, Грозне 16—17 градус ІІовхал йолаш хила а тарлу. ДІахорча шин деш шин буса юкъьана кІезиг-дукхаа дІане моагІой моргаш а болаш, шалхьлабоалча моттигашка лаьттана тІагІоллара кІезиг-дукха гІор а еш, лаьгІо мух а хьехкаш ха хила а фегара температура буйсанна 1—6, деноакна 16—18 градус ІІовхал йолаш хила а тарлу.

Метеостанци.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

БОНН: КЕРДА КОАЛИЦИ ВІАШТІЕХЬЙОАККХАШ ЛАТТ

ФРГ президента Хейнемана хІаьрчача канцлерага хоаш баьб, 21 октябре канцлерала харжа Вилли Брандта — Социал-демократически парте (СДПГ) председателa кандидатура яла дага волаш ше хиларах. Из решени президента тІаьхьа коалицеонни правительство вІашагІйоллара хьакъехьа СДПГ-ен ПаргІеча демократически партеи (СВДП) юкъе барт вІаштІехьбьиначул тІехьагІа. Шинна а партена юкъе еча переговорий керттера тема я хІанз хургйолча правительствена юкъе постеш дІа-юха екъалга.

Коалицие хьакъехьа СДПГ-еи СВДП-еи юкъа барт вІаштІехьбала йиш хиннай, дукха да йоацаш хиннача парламентски хоржамашка дукхагІа болча харжархоша ма дарра аьлча ХДС-а милитаристски реваншистски наькъа а неофашистий оагІув хьаллацарa а дукхьала голосовиш яр бахьан долаш. Голосашка дукхагІа аьттув бьилар ФРГ арахьара политически никъ кердабоаккхаргба, белггала аьлча, социалистически мехкашнара гІулаккаш лерттІадоахаргда, Европе коллективни кхерамзале Іалашъеча накъа лоацаргда, ядерни герз доаржа ца дара хьакъехьарча договора кулг язлергда аьнна, харжархошта дош денныча СДПГ.

Белггала, керттерча дакъе Аденауэр волча хина а тІехьа кийчбаь хинна христиански демократий арахьара политически никъ цхьанна а тайпара реальни йоацача, моагІе а къаенача догмайн доктринайн ларда тІа латташ бар. Масала, тІорьяьккха юкъаш йолча Германски Демократически Республика кхьча мехкаша бакъаь тІаьлара духьалъерзаяьча «Хальштейна доктрина» дукха хана лекх, бумеранг сайна, ше кхелларашта етт. ГДР бакъаь тІа па эцара позици, укх деношка Берлине ше къамаьл деш новкъостал Л. И. Брежнева аьлача тайпара, — из «гоаена а вай деношка кхьмотта кІезиг-дукха боламе а я! Иззамо мара «бакьлаь тІа па эца» цаш йолаш да Эльба Къилбаседен форда чу долаш хилара». «Вай, кхеталеш да, — ФРГ-е политике реальностехьа теха гола могаерг хилар а йоагІача тайпара из хьаллаца кийч хилар аз».

БОЛИВЕРА ЛОАРХІАМЕ ХУВЦАМАШ

Дукха ха йоацаш Боливе нь переворот ду латиноамерикански мехка ветере чухь духхьашха хиеш па вІалла а яц: укх тІехьарча 150 шера 180 совгІа хиннай уж. Цхьабакъда, боливийски правительстве юкхьаца аьча заявлене, хІанзара переворот хьахлахетІа хиннарех эргаш я — из аьрдехьагІа, патриотически маІен долаш я. Кхьча мехкий, эггара хьалхарча эргІанна, америкаиски монополеех мохк лорабар, шоай къоман рузкъашта шоаш доал де боливийцашта торо ялар; лаьттан реформе чакхьйккхар, мехка кхийоаи социально-экономически эргалоацаш яр — уж да Боливе кердача президента инарала Альфредо Овандо Кандиа лерхІаш дола кеоттера хІамаш. Ше наха хьалхашка эггара хьалха къамаьл деш Кандиас белгалдаьккхир, ше керта а латташ яь переворот шу хьалхагІа Перу хинача переворота таро хилар а боливийский чухьаре проблемаш шоай тайпара къоастаргхилар а.

Кердача правительства эггара хьалха араяьккхача декретаца дІаьхыххай 14 шера лаьтта законий кодекс, дІаьхыххай «кхьча мехкий адвокаташа кхьче мехкий частни компанешта долча гІулакха» оттаьь из хиннадаь. Цунах Боливе ший гІулакдаш деш йолча «Галф ойл» яхача США мехкдаьтта компане филиала бола кхерам юарх! малхбузехьарча дукхача газетий обозревателаша.

ШоллагІча декретаца правительстве кІезиг-дукха йоккхагІа паргІато елар болхлой болам вІашагІболлара. Президента Кандиас къахьегама министра укхазаш ешай профсоюзех лаьца керда закон арадаккха аьнна. Цо дош делар, октябрь чакхбалаьзехьа оппово доакхача рудникашкара хьалха хиннача правительства забастовка еш бола горняшаш тебе аьнна цига бахийта хинна бІу йалбоалабе аьнна.

Иштта арадаьккхаш гражданий политически бокъоаш екхаш дола чрезвычайни гІулакхаш юхадоахаш дола указ. ЧІоагІа белгалдоалаш да Боливе правительстве 3-ча октябре кепатеха араьякха арахьарча политиках йола заявлени а. Цуи керттера пункташ кхьарех тейша хІама доалаш бола никъ, дунен дерригача мехкаша дипломатически вІаши гІоАле йолеи торгови гІулакхаш тассар, вІаши машаре дахара принципаш, шоай Іалама рузкъай хьакъехьа суверенитет чакхьйккхара йола кІезига дегІадаьккхача мехкий бокъоаш хьаллацар, неоколониализм белхе яр, ООН чІоагІьяра новкъостал дар.

ХІанз Боливе хиннача переворото, Перу хиннача переворото а сатна, хьахьокх тахан Латински Америке хулаш йолча кІоарстача хувцамий процесс.

ОЛЬСТЕРЕРА МАШАРГА БОДА НИКЪ

Къилбаседе Ирланде (Ольстере) ер кІира белгалдаьлар норманаш йохеш дола гІулакхаш керда хьарна. Фашистишка волча пастора Пэйсле дахча кІер юкъе бехкаш долаз къамаьлиша дорхьаьча протестантски экстремистий бандаш католикни бахача Белфеста районе чу а хьийлха, шига бокъовша погром яьй. «Закони порядоке юхаоттаяраз» Ольстере чубоалабаьча английски бІуно пІелг меттахьа хьоабазар погромщикаш юхасоабара. Чухьийлхараш къахьегамхоша — католикаша йоагІача тайпара хІама юхатехачуэ тІехьагІа мара Пэйслеа тІехье барш зорабьра.. довина юкъе баьзар английски бІу.

Цхьабакъда, «закони порядоке» английски бІуна цхьана юхакхачалар Ольстере. Факташа хьахьокх, цхьанаегахьа я озабезам па хилара маскара кІал хьулл а луш, англичанаша хьаллоацар ихье оагІув — протестантски экстремисташ хилар. Цу хьалашка аьхха шоай иизага мара доглоахийла ац къилбаседа ирландски католикий. Шоай геттошка чудоатІа цаькъаш дийнахь а бус а Эльба Къилбаседен форда чу доаорадеш латт уж, баррикадаш дІахьа тетац мар кхерамзаленах бола тешам шоаша кхачалца йолча хана.

Арахьарча дуненах дІахоаданйолча къилбаседаирландски кварталашта хІана практически доацаш да моттигерча Ольстера Іадала. Цига бахача наха шоаш вІашагІьеккхай геттошкара деррига вахар шоай бе доаллаш йола доал ду органаш, чухьара порядок хьаллоаттаю цига. Католически самооборона организацеш гІерт Іадала уж керда органаш ерриге провинци чулоаци вІаштІоха.

Иштта тІа-тІа кІоаргдаш латт Ольстерера политически никъ. Реакционни юнионистски парте тІаьхьажамагІа йола моттигера правительство, провинци бокъонаш аноре хьал тІа а оттаеь хІана лелае гІерт.

«Волаво дІалех, къилбаседаирландска Іедалаша эттара хьалха чрезвычайни хьал юхадоаккхаьга, лоаша болхкарай мукъа хецилга, мажрша бахача наха кхьаш деш дола къаьстта полицейски ниш — «Б» а пастора Пэйслеа тІехьарча фашисташка бандаш а герзех Іоайеньяллен дІа-юха удийтаттея. Цунна тІехьа овланигара деш къоастае йоае еза католически дьа лелабечен «шолоагІча сорта» гражданий хьал тІа болчеа бахача наькъа дьюо кхьеделкхача моастагІалаз согІ, къен бахьо йоацаш хилар юзаенна йолча политически социальни проблемай бІарча комплекс.

Духхьал уж закони дІадеххьараш кхоачашдаро мара, Лондона тІемех полицейски мероприятеша юхаметтаоттабергІац Ольстерера машар.

ЦХЬАННА ХІАМАХ ЭХЬ ЦА ХЕТАШ ЮАР-а РАСИСТАША Ю КУРАЛ

ДІалаха кІира белгалдаьлар къилбехьенафрикански расисташа цхьанна хІамах эхь ца хеташ деррагача дуненна аьча цхьаьхка кураца.

Хоаш ма дарра, ВІашагІкхийттача Къаьмий Организаце, Намибе (Къулба-Малхбузен Африка) территоре тІарча ЮАР-а ІадалІаша лелаеча гІулакхий лоам теркал а деш, дунен общественноста дІадехар кхоачаш а деш, фреторе Іадала шийн хана къамий лига цу территорена доал дара цунна еша хиннача мандата бокъонах дахккар 1966 шерре а. Цхьабакъда, къилбехьенафрикански расисташ Намибе дІахо шоай порядкаш чухкаш бар, ЮАР-е лелаю апартеида система пунна тІа а йожаеь. Эггара тІехьагІа хиннача Кхерамзален Совета заседане къоабалайо ЮАР-а правительствагара кхы ха па а екаш Намибе ший лоІаме хулийталеи цигара ЮАР-а администрации герзашцаро низами укх шера 4 октябре тІехье па доаллийташ еразоахилеи хоалийбоалаш хьдехаш йола резолюци.

Цхьабакъда, Форстера правительства заявлени яьй, Кхерамзален Совето дІадехар цхьанна хІамах эхь па теташ тІехьашка тотташ, Намибера шоай мукъатІа дІагІолла къулбехьенафрикански расисташта дага а ма хиларах ца а кхийташ.

Цу тайпара, африкански къулбетье оала хийкача кІезига мара боацача колониалисташа ма дарра аьлча ше деррагача дуненна дукъалъоттаяьй.

Дика хоаш да, ЮАР африкански къулбехьенерча империалистически доала питадель а хинна дІаэтта хилар. Родезерча расистски режимаца Англерчеи Мозамбикерчеи португальски колониальни доалахьенашцеи цхьана малхбузехьача монополешех НАТО державашеи ІаржаIча континентера шоай тІехьара чІоагІало доархІаш болча цу «кІайча Африка» тІеча я тахан ЮАР.

Цу хьалашка Къулба-Малхбузен Африка лоаттабеча тІадьожамах боалар наьха сана хІама тохкага хургаш къулбехьен-африкански расисташта хинна па Іеш, малхбузехьарча цар гадоахараштан. Цудухьа да Форстерен аун уйла яраштен малхбузехьарча монополешхьахьара боарам боацаш доккха новкъостал хилар. Расистски рейха доаллерашта шерра хьайийлла а НАТО державай сейфаши аренлалаши.

Цудухьа сел чІоагІа эхь дайна лет Посторера расистски доакхерий кийка.

А. РАЧКОВ, В. ЛАСКАРЕВ, Ю. НЕЧАЕВ, Г. СКОБЕЛЕВ.
(ТАСС).

ЧЕХОСЛОВАКИ. Чуййна болх беш бойкх Дунайски Середа яхача словацки городе шекара керда комбинат болх бе йолалийта кийчьеш боаш гІишлошьераш. Шекар ду сихон чакхьаладьахьа цу предприятие коллективо дІадоахийтаргда машинаськъа тІара 40—50 состав етта шекар.

СУРТА ТІА: конвейер вІашагІйоллача.

МУК—ТАСС сурт.

Ладувгlа хьажа

14 октябрь.

РАДИО

6.30 — «Вайцадарий консаш чуэцача тІеттІа къахьега» яха юрта боахама болхлошта йола передача (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» яхача газетий обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Мурадели Вано илли. 8.45 — «Дикаш В. И. Ленина» яха беседа (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачий программа. 16.05 — Къона тІехье (гІалгІай меттала). 16.20 — Ашараш. 16.30 — Ялаьти кхыбола культурани чуэцаш боахма коммунистаи (гІалгІай меттала). 16.45 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 17.00 — Кхалнахьа сьгада делетуэнй заявках дола концерт. 17.30 — «Вай индустриальни мохк» (эрсий меттала). 17.45 — Кхалкъахьа Совета йоаххоаш (нохчий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17.25 — Передачий программа. 18.00 — Дешархошта. «Пушкин мехкагІа хьакха кхаьш» яха фильм. (нохчий меттала доакх). 18.20 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.45 — Оккин, голаш, секундаш. 18.55 — «Классически романс», яха фильм-концерт. 19.05 — «Тайп-тайпара оазаш». РСФСР заслуженни артиста Смоленски литературни концерт. 19.35 — Дунен хальахьа иккера обозрени. 19.45 — Кинохроника. (нохчий меттала доакха). 19.55 — Шоана, бераш. 20.10 — Передачий программа. Дагестани илленаш хаххарайн Паччахьалкхен ансамбле концерт. 21.15 — «Поэт гражданин, салтн». Сурков. 22.00 — «Кинески сериалавае. Немецко-фашистски ГІаьрахоех Украина мукъайаккха 25 шу дизара хетадь концерт. Кхоаера передача.

15 октябрь

РАДИО

6.30 — «Шоай лекхарех лоархІаду балхадараш лелаедераш» яха юрта боахама болхлошта йола передача (нохчий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — Передачий программа. 7.35 — Москва. 8.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.25 — «Орзоргохача коартото дІаола гуржий иллеш. 8.45 — Къона тІехье (эрсий меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — «Конструктор» яха очерк (гІалгІай меттала). 16.15 — Концерт. 16.45 — Керда хоамаш (гІалгІай меттала). 17.00 — Москва. 18.00 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.15 — Ашараш. 18.25 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.40 — Москва. 19.30 — «Къоналла» (нохчий меттала). 19.55 — Прогресси опыти (эрсий меттала). 20.15 — Москва.

ТЕЛЕВИДЕНИ

17.35 — Передачий программа. 17.40 — «Кагирхой гулбрацара бовккхонаш. «Шалинский» совхоз (нохчий меттала). 18.10 — «Ленинизм вай байрахь я». Марксизм-ленинизм дунен коммунистически болам цхьоагІон дара. 18.30 — Музыкальни пауза. 18.35 — Бакьяхдараш чуийна дашьнаш. (нохчий меттала). 18.55 — Футболах йола дунен чемпионат. Советски Союзен Турции хержа матч. Кхоаера передача. Перерывах телевизиони кердадараш хоамаш. 20.45 — Концерт. 21.20 — Передачий программа. 21.25 — «Тишенки ниште кІалхара вергаз», яха художественни фильм.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ, ГАЗЕТА ДЕШАРАШ!

ДІАДОЛАДЕННАД 1970 ШЕРА „СЕРДАЛО" ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу бунзама ерригача отделенешка а промышленноста, транспорта, гІишлошьеча предприятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учрежденешкарча, общественни организацешкарча кепийоазув доаржадеча «Союзпечать» общественни уполномоченнешка а гІолла.

ГАЗЕТА ЯЗДАИТАРА МАХ:

1 шера — 3 сом 12 кепиги;
6 бетта — 1 сом 56 кепиги;
3 бетта — 78 кепиг;

Дича мо лелаш! 1970 шера «Сердало» газета язнахьа яле.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, 11 (3-гІа этаж). Телефонаш: редактора—3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктоххама секретара—3-34-38; партийни вахарах, культураи, промышленностеи отделий—3-42-30; Юрта боахамех письмой отделий—3-42-28.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-96; зам. редактора—3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры, промышленности — 3-42-30; отделов сельского хозяйства и писем — 3-42-28.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Револоце проспект, 7/84.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05201. Заказ № 4426.